

KAAPO MURROS

SUORIA SANOJA SUURISSA KYSYMYKSISSÄ

SISÄLLYS: I. SOSIALIDEMOKRATIA LAKIA SÄÄ-
TÄMÄSSÄ. – II. REFORMIPOLITIIKKA
KÖYHÄLISTÖN ASIAN PALVELUK-
SESSA. – III. SOSIALISMIN TOIMIN-
TA-ALA TUOTANNOSSA.

TAMPEREELLA 1908
KANSAN LEHDEN KUSTANNUKSELLA

TAMPEREELLA 1908
TAMPEREEN TYÖVÄEN OSUUSKIRJAPAINO R. L.

I.

Sosialidemokratia lakia sää- tämässä.

Jos mitään tässä maailmassa on nurinkuri-
sesti kuvailtu, niin ainakin sosialistista yhteis-
kuntaa!

Parantumattomat herkkäsieluiset haaveilijat,
joita pelottaa luonnon voimien myllertävä
mahti ja vielä enemmän taistelu niiden voi-
mien kanssa, ovat monen monasti koettaneet
sosialistisesta yhteiskunnasta tehdä jotakin
enkelimäisen laupeuden taivasta, missä rauha
ja rakkaus vain vuorottelevat ja kaikkinaiset
Aapelin uhrit kohoavat korkeuksiin kiitok-
seksi ja ylistykseksi, että on päästy vaikeasta
ja vaivalloisesta taistelemiskaudesta täydelli-
sen Eedenin paratiisiin yrttitarhoihin.

Tietysti ovat tällaisia mielettömyyden ku-
vauksia sitten hyväkseen käyttäneet ne por-
varilliset ammattiväärstelijät, joiden ainoana
toimena tässä maailmassa näyttää olevan
keksiä keinoja, miten voisi vekarajalkaa lyödä
sosialismille nykyaikaisessa yhteiskunnalli-
sessa luokkapainissa. Esittämällä sosialismin

tarkoituksiperäiksi tällaiset hentomielisen rikki-
viisauden tulokset, he ovat sitten niitä vas-
taan taistelleet ja helposti sellaiset unelmat
kumonneetkin. Sillä tietämättömyydelle voi
aina syöttää minkälaista pajunköyttä tahansa.
Yhä vähemmän sellaiset temput valistuksen
levitessä kuitenkin vetelevät, ja tiedetäänhän
nyt jo koko yleisesti, että sosialismilla ei ole
sellaisten pilvilinnojen kanssa mitään teke-
mistä, vaan että sosialistinen yhteiskunta yhä
edellyttää taistelua, joskaan ei enää leipätais-
telua eri ihmisluokkien välillä, vaan ihmis-
kunnan yhteistaistelua luonnon voimien var-
tioitavina olevain aarteiden valloittamiseksi
ihmisrodun yhteisonneksi.

Mutta tällaiset vääristelijäin ja rikkiviisait-
ten maalaamat pilvilinnat eivät ole ainoita
laatuaan. Sosialismin lipulla pyrkii tävan
takaa purjehtimaan kaikellaisia puoskareita,
varsin hyvää tarkoittaviakin, ja voipa koko
liikekin, samoin kuin mikä historiallinen liike
tahansa, hetkeksi unohtaa varsinaisen pää-
määränsä ja eksyä valtatieltä

Metsäpoluille.

Historian kuluessa on tällaisia harhataival-
luksia aina tapahtunut, ja vaikka ei suinkaan
voikaan väittää niitä hyödyttömiksi, ovat ne
kuitenkin syrjäharppauksia, virstavääriä, joi-
den suorittaminen kuuluisi vain partiojou-
koille, ei rintamaväelle. Ja milloin yhteis-
kunnallisten suurpurkausten aikana on oikea

konkariaskel eteenpäin päästy, niin sen jälkeen tavallisesti joudutaan näille partioretkille, pääasiallisesti siitä syystä, että sen purkauksen tuloksena on ollut jonkun kiinteästi puoliaan pitäneen vallituksen anastus, jota on sentakia erehdytty luulemaan joksikin päälinnoitukseksi, vaikkapa olisikin varusväki sieltä jo aikoja sitten peräytynyt paljon vankempain vallien suojiin.

Tällaisen menettelyn seurauksena tietysti on, että samalla kuin valloittajajoukko haparoiden etsii itselleen toivomiaan tärkeitä saaliita anastuksestansa, samalla ehtii vihollisjoukko yhä vankemmiksi rakentaa uudet vallinsa, joiden taakse se vanhojen varustusten vankkuessa on kiireesti peräytynyt. Ja mitä kauemmin valloittajajoukko kuhnailee olemattomien aarteiden haussa, sen vahvemmaksi vihollisjoukko tietysti voi uuden asemansa linnoittaa.

Ei tarvinne olla kovin etevä sotatekniikan tuntija, voidaksensa ylläesitetyn menettelytavan ihan oikein arvostella niitten tyhmäin neitseitten hommain kaltaiseksi, joista ylkä ei mitään tietää tahtonut.

Ja kuitenkin tuntuu minusta ihan päivän selvältä, että Suomen sosialidemokratinen liike juuri nyt askartele sellaisessa työssä. Se on voittanut kauan pommittamansa varustuksen ja etsii nyt oikein hartiavoimalla sen takaa olemattomia aarteita. Ne aarteet ovat nimittäin korjatut parempaan talteen, ja tilalla on vain porvarillisten silmänkääntäjain virva-

tulia, joita temmellyksen kuumuudessa on sytytetty hyökkääjain saaliin nälkää eksyttämään.

Sen pitkällisen taistelun aikana, jota Suomessa saatiin käydä yleisen valtiollisen äänioikeuden saavuttamiseksi, kehittyi täälläkin jonkinlainen taikauskoinen luottamus vaalilipun ainoaan autuaaksi tekevään voimaan, kehittyi niin piinteästi taikauskoiseksi, että jos samaa kestäisi muutaman vuosisadan, niin olisi edessä uusi taistelu sanan ja sakramenttien epäjumalaa vastaan. Tämä uusi taikausko omaksui sellaisen järkkymättömän uskonkappaleen, että kunhan yleinen ja yhtäläinen äänioikeus ja salainen äänestys on aikaan saatu, on samalla pohja luotu uudelle asiain järjestykselle, on ensimmäinen kulmakivi perustettu sosialistiselle yhteiskunnalle — taikka ainakin juntattu maan kamara kestämään sitä uutta järjestystä. Ja yksikamari-nen eduskunta oli toisena uskonkappaleena tässä auðuuden sarjassa, jonka takana kuvastui loppumaton jono reformeja — aivan kuin viittatie järven jäisellä selällä, suorana viiruna puhkaisemassa uraa vastarantaa, sosialistista päämäärää kohti.

Näyttää siltä kuin ei kenenkään mieleenkään olisi pälkähtänyt epäillä tämän taatusti oikeauskoisen resehdin todenperäisyyttä ja mahdollisuutta. Olihan niin kovin ilmeistä, että kun kerran porvarillisen yhteiskunnan

luokkalait olivat syntyneet tämän saman resehdin mukaan, niin tottakai sosialistisen yhteiskunnan lait, joissa luokkahenkeä ei ole, jauhetaan samassa myllyssä — mylläri vain muutetaan. Ja uurasteltiin yleisen äänioikeuden hyväksi kaikilla „kansan luonnollista oikeuden tunnetta“ vastaavilla keinoilla. Yleinen äänioikeus ja yksikamarinen eduskunta — siinä se päälinnoitus, joka oli vallitsevilta luokilta anastettava, miehitettävä omalla väellä, ja saaliin runsauden voimalla ponnistettava suoraan kohti niin likelle siintävää sosialistista rantamaa!

Resehdi oli niin selvä, ulkomailla koetettu, siis varma!

Ja olosuhteet kärjistyivät. Kiusatun, nyljetytyn itäisen naapurikansan keskuudessa taloudelliset voimat synnyttivät mahtavan pyörremyrskyn, joka häntäänsä heilautti meidän maamme saman itsevaltiaan armon paisteessa kypsyneessä ilmapiirissä, saaden aikaan täällä kansanvaltaisen lumivyöryn, joka pyyhkäisi vuosisatojen rakentamat telheet linnoituksen porteilta, ja köyhälistön punainen armeija marssi voitokkaana porvariston pyhäkköön. Linnoitus oli valloitettu, aarteitten etsintä alkoi.

Kansanvaltaisuus koreilemassa.

Babeuf, yksi niiden monien joukossa, jotka Ranskan suuressa vallankumouksessa sortuivat vapauden uhreina nousevan yksinvaltiui-

den jalkoihin, on jossakin määritellyt kansanvaltaisuutta näillä sanoilla: kansanvaltaisuus velvoittaa niitä, joilla on liian paljon, täyttämään kaiken sen, mitä niiltä puuttuu, joilla on liian vähän.

Se oli aikoinaan erinomainen määritelmä, ja äänioikeusvoiton jälkeen tuntui kuin Suomen kansa todella yksimielisenä olisi ruvennut Babeufin hartaaksi opetuslapsiksi.

Sillä niin pian kuin yleinen äänioikeus oli varmistunut tosiasiaksi, olivat sen vihollisetkin hävinneet kuin akanat tuuleen.

Koko kansa oli valloittajajoukkoa, kaikki olivat jo vuosikymmeniä uurastaneet tätä suurta päivää varten.

Nekin, jotka aivan viimeisiin asti olivat suunnanneet mitä kiivaimman tykkitulensa voittajia kohti sika- ja karjalaumain äänioikeuden puolesta, olivatkin niin tehneet vain yleisen äänioikeuden hyväksi!

Ja kaikki ihan poikkeuksetta olivat nyt sitä mieltä, että niiden, joilla on liian paljon, on nyt täytettävä kaikki se, mitä niiltä puuttuu, joilla on liian vähän. — Ja sitten vielä höpisee joku Brandes jotakin pedoksi muuttuvasta kukkaroporvarista! Saattaa olla se totta Tanskassa ja Saksassa, ulkomailla, mutta meillä Suomessa — itse porvarit ammentavat kukkaroistaan kaiken sen täyteen, mitä niiltä puuttuu, joilla on liian vähän! Suuremmoisesti onnellinen Suomi!

Tällaiselta se lienee sivullisesta näyttänyt se ankara touhu, johon täällä innostuttiin

äänioikeusvoiton jälkeen. Vaaliohjelmaa ruvettiin rakentamaan ennen ihan tuntemattomain kansanvaltaisuusperiaatteiden pohjalle. Yhtäkkiä oli huomattu, että suuret kansanjoukot täällä olivat vailla kaikkia oikeuksia, jopa elämisoikeuksiakin, että lainsäädäntö oli vanhentunutta, perinpohjaisen uusimisen tarpeessa. Ja uusimisehdotuksia rakennettiin runsaasti. Eri kansalaisryhmien laintuntijat olivat ankarassa työssä, koettamassa sovelluttaa tätä yllämainittua kansanvaltaisuusmääritelmää oleviin oloihin. Ja juhlapuheissa ylistettiin kansanvaltaisuutta pilviin asti, se vedettiin esille pimeästä nurkastansa ja puettiin kirjavahelyisiin vaatteisiin, jotka sangen huonosti sopivat sen luonnollisen vartalon ylle. Huonosti siitä syystä, että ne — peittivät sen.

Sillä koko tämän kansanvaltaisuuspuuskan varsinaisena luonteena ei suinkaan ollut kansanvaltaisuus, vaan eri yhteiskuntaryhmien itsekäs luokkaetu. Yhteiskunnallisen vallan määräämistaso oli laajentunut aivan uusia aineksia käsittäväksi, jotka ainekset olivat olleet vailla kaikkia määräämisoikeuksia ja jotka arvelivat taloudellisen toimeentulonsa riippuvan yhteiskunnallisesta määräämisoikeudesta. Kansanvaltaisuus tuli tällä tavalla valtiollisen taistelun polttopisteeksi. Sen täytyi olla kaikkien ryhmien tunnussanana, jotka mielivät äänensä kuuluville saada. Mutta yhteiskunnallisen vallan entiset omistajat tiesivät varsin hyvin, että tietämättömille kansanjoukoille riittää pitkiksi ajoiksi kansanvaltai-

suuden muoto, vaikka sisällys ei ollenkaan muotoa vastaisikaan, ja siihen luottaen porvarilliset puolueet rakensivat vaaliohjelmansa kansanvaltaiseksi muodoltaan, mutta kansanvaltaisen sisällyksen kuittasivat kategorisella „mahdoton“ sanalla.

Mitenkä sitten esiintyivät sosialistit tämän kansanvaltaisuuskuohun keskellä?

Erosiko heidän toimintansa erikoisella tavalla porvarisryhmien toiminnasta, jota eroavaisuutta sosialistinen kumousliike ehdottomasti edellyttää?

Sitä tuskin saattaa sanoa.

Sosialistien vaaliohjelma oli rakennettu aivan samalle perusteelle kuin porvarillisten ryhmienkin, sille nimittäin, että nykyisen valtion eri voima-asemien — varsinkin lainsäädännön — vallinnasta riippuu eri yhteiskuntaluokkien taloudellinen asema. Että sellainen käsitys osaksi onkin totta nykyisen tuotantomuodon vallitessa varsinkin yläluokkaan nähden, sitä ei voitane kieltää. Mutta ihan eri asia on, pitääkö sama käsitys paikkansa silloinkin, kun kysymyksessä on palkkaorjuuden hävittäminen. Mutta siitä tuonnempana.

Sosialistien vaaliohjelma, kuten sanottu, oli nyt rakennettu tälle perusteelle, ja jos siitä sosialismin nimen poistaa, niin onpa ylen vaikeata siitä sitten enää mitään sosialistista löytää. Kuka rehellisesti radikaalinen porvari tahansa voisi sen silloin allekirjoittaa. Ja kaikki ne yhteiset turnajaiset, joita niin ahke-

rasti toimeen pantiin molempain vaalien edellä, osottivat jo mahdollisuudellaan, että kumpasetkin reformeja ajavat suunnat liikkuvat aivan samalla tasolla. Jos niissä turnajaisissa sosialistinen maailmankatsomus olisi yhteentörmännyt porvarillisen maailmankatsomuksen kanssa, ei yksityiskohtainen väittely reformien paremmuudesta olisi ollenkaan ollut mahdollinen — samasta syystä kuin mahdotonta olisi henkimaailman voimain kanssa tappeluun ryhtyminen miekalla, tavallisella terällisellä miekalla, kanuunoilla tai kuularuiskuilla. Eihän aatetta tai totuutta voi kuulalla kukistaa, ja joka semmoiseen yritykseen ryhtyy, hän on auttamaton Don Quixote. Sama on suhde sosialistisen ja porvarillisen maailmankatsomuksen välillä. Ne kumpikin liikkuvat ihan eri tasoilla eikä niillä kiinnekohtia ole nykyisissä oloissa, jotka kaikki ovat porvarillisen talousjärjestelmän seurauksia.

Sosialistien vaaliohjelma, se on: ne päämäärät, joihin aikoivat eduskunnassa pyrkiä, oli nyt kuitenkin ihan saman luonteinen kuin porvarienkin ohjelmat. Kumpasetkin tarkoittivat tämän läpilahonneen yhteiskunnan paikkaamista ja kumpasetkin valitsijoille vakuuttivat, että hyvää jälkeä tekee tämän paikan lyönti lahoreijän päälle. Erotuksena oli vain se, että sosialidemokratit halusivat lyödä lahoreijälle suuremman paikan kuin porvarit, joiden joka tapauksessa tuli paikka suurimaksi osaksi kustantaa. Mutta ihan yhtä

mieltä oltiin siitä, että paikka oli välttämätön. Ja jos joku meidän asioitamme tuntematon olisi ollut sivusta katsomassa sekä vaalitaistelua että eduskuntatyötä ja jos täällä olisi puhuttu vain asioista, ei nimistä, olisi hänellä epäilemättä ollut syytä päästä siihen käsitykseen, että Suomessa ei ole sosialismia nimeksikään. Sillä äänioikeusvoiton jälkeen on Suomen sosialidemokratinen puolue ollut vain demokraattinen, kansanvaltainen, se on ajanut paikkaustyötä harrastavaa radikaaliporvarillista liikettä. Se on, kuten sanottu, ollut olemattomien aarteiden haussa ja sallinut äänioikeusvallituksen takaa paenneitten porvarien rauhassa vahvistaa sisäisiä, sangen vahvoja varustuksiaan.

Vaalivoitto ja mitä sitten tuli?

„Kaikkein armollisimmasti“ vahvistettu vaalipäivä tuli ja sai uutuudellaan miljonaa lähentelevän ihmisjoukon liikkeelle. Ja kun se monimutkainen koneisto, jota vaalin toimittamiseksi sanotaan, oli aikansa vellonut ja seulonut ankaria paperikasoja, saatiin tietää, että sosialidemokratien äänestäjäjoukko teki $\frac{2}{5}$ koko Suomen äänioikeuden käyttämiseen kelpolliseksi punnitusta vaalikarjasta.

Se merkitsi melkoista, ällistytävää voittoa!

Oli nähtävästi — ruvetakseni taas sotaiseksi — odoteltu, että porvarit vankemminkin varustaisivat aarteita vartioivia virvatulia, jotta

niiden luokse ei noin vain joukolla päästäisi. Toivottiin mahdollisesti neljättäosaa ja sitäkin monet pitivät mahdottomana.

Siksi oli voitto ällistyttävä. Ja ällistyttävä siihen määrään, että se yhtäkkiä tuoda huomautti mieleen aatoksen, että mitähän jos se vielä olisi siitäkin noussut! Kuultiinpa monen sosialidemokratian tällöin huudahtavan: Jumalan kiitos, ettei toki 101 edustajaa saatu! Ja missä tästä huudahduksesta kajahdus ehti porvarillisten leiriin, siellä heti huuto syntyi, että pelkäävätpähän enemmistöä, kun tietävät reformiehdotuksensa mahdottomiksi!

Ei se kuitenkaan siitä johtunut se ällistys, enemmän kuin tämä huudahduskaan. Se oli pikemminkin vaistomainen tuntemus siitä, että jos ehdoton enemmistö eduskunnassa saavutettaisiin, niin silloin täytyisi syntyä jotakin muutakin kuin vaaliohjelmassa sanottua, eikä ollut tietoa, miten se jotakin voitaisiin synnyttää!

Mutta taas tuli „kaikkein armollisimmasti“ määrätty päivä, jolloin valitut kokoontuivat lakia säätävään eduskuntaan.

Kokoontumismuodot olivat tarkoin määrättyt kaikkine narrimaisine juhlallisuuksineen. Ja niihin kuului sellaisetkin temput, että edustajain tuli sekä hengellisessä että periaatteellisessa ripissä todistaa olevansa vapaita kaikesta sellaisesta „kuonasta“, joka voisi porvarillista valtiota saastuttaa. Hengellinen rippi tapahtui kirkon alttarin ääressä ja tarkoitti tietysti kapinallisten ajatusten tukahutta-

mista pyhää kirkkoa vastaan, joka porvarisvaltion uskollisena tukena rukoilee siunausta „valtakunnan sotajoukoille maalla ja merellä“. Ja periaatteellinen rippi toimitettiin valtaistui-
men ääressä, jossa „alamaiset uskollisuuden ja kuuliaisuuden tunteet“ viruttivat tuuleen kaikki aatokset ihmisten yhdenarvoisuudesta.

Sosialistiset edustajat nöyrästi taipuivat kumpaankin rippiin. Kumarsivat kirkon altaria ja alamaisesti uskollisuutta ja kuuliaisuutta vakuuttivat valtaistuimelle, tai ainakin olivat siinä sakissa, joka vakuutti. Ja kun joku toisellaan sosialisti sattui olemaan hiukan kerettiläinen mieleltään tällaisten toimistusten suhteen, oli vastaus siihen sangen kuvaava. Ensiksikin *laki* sitä vaati, eikähän lainlaatijan sopinut ruveta lain rikkojaksi, vaikkapa se laki olisikin itsevaltiaan armollinen käsky eikä kansan — ainakaan sosialistisen kansan — tahto. Ja toiseksi, olihan koko rippitilaisuus vain muototemppu, josta kieltäytymällä ei kannattanut vaaraan saattaa koko eduskuntalaitosta. Mitä nyt ensinmainittuun syyhyn tulee, on se yhtä merkillinen sosialistin suussa kuin suomettarelaiten asevelvollisuusagitatsioni sortovuosina suomalaisen suussa. Kumpikin kumoutuu samoilla perusteilla, sillä kumpikin lähtee siitä väärästä olettamuksesta, että vääryyteen taipuminen tuottaisi etua, kestäväää, pysyväistä etua nimittäin. Se toinen syy taas on sitä laatua, että se mieleen johtaa vertailun, jota niin usein sosialistitkin ovat hyväksensä käyttä-

neet: vertailun ensimmäisten kristittyjen ja sosialistien välillä. Jos nimittäin olisi Rooman keisari ensimmäisille kristityille luvannut vaikkapa vapaan uskontonsa harjoittamisen koko valtakunnassaan, ehdolla että ensin olisivat Jupiterille uhrinsa kantaneet, niin olisivatko nämä suostuneet? He olisivat voineet myös sanoa, että se on keisarin tahto (siis laki!) ja että se on vain muodollisuus, josta kieltäytyminen tuottaisi verenvuodatuksen seuraukseksi. Mutta onpa varmaa, että siihen he eivät olisi suostuneet, vaan olisipa siihen suostujan voinut käydä Ananiaan tavalla. Sillä sellainen temppu olisi ollut Jumalan ihmisten edessä kieltämistä eikä siis soveltuva heidän kaikkeuskäsitykseensä. Meidän sosialistiset edustajamme taas suorittivat urhoollisesti nämä muutotemput, mutta kysymyksessähän olivatkin — aarrehaudat, kuvitellut tosin, eikä sosialistinen maailmankatso-
mus! —

Rippitoimitusten jälkeen uusi eduskunta ryhtyi lainlaadintatyöhön, ja kerran yksimielisenäkin koko Suomi odotteli mieli jännittyneenä, mitä siitä tuleman piti. Kaikissa piireissä oltiin yksimielisiä siinä suhteessa, että johonkin uuteen kehityskauteen oli astuttu ja että pian oli näkyvä merkkejä tästä uudesta ajanjaksosta. Olihan kaikkien puolueitten ohjelmissa niin selvin sanoin sanottu, että nykyisissä oloissa täytyy muutoksia tulla, olihan luvattu lievennyksiä oikealle ja vasemmalle, maata maattomille, oikeutta sorretuille,

täytettä puuttuville. Totta on, että ainoastaan sosialidemokratit olivat avoimesti sanoneet, mistä lähteestä aiottiin ammentaa kaikkea luvattua hyvää; riistäjäin pussista, se oli sosialidemokratien varsin käytännöllinen vastaus. Porvarilliset puolueet olivat puhuneet vain valtiosta ja kuitenkin sosialistien „yltiöpäisiä“ vaatimuksia vastustaessaan ruikuttaneet sen valtion köyhyyttä. Porvarillisten uudistusesityksiä punnittaessa ei juuri sitä ammentamislähdettä kukaan tiedustellut; arveltiin kai, että kun he kerran itse sellaisia ehdottavat, niin tottapa maksavatkin, sillä vähänpä köyhälistöltä niihin kustannuksiin enää puristaa voidaan. Ja hurskaassa uskossa odoteltiin.

Mutta tulokset viipyivät. Vaikuttavana syynä nyt tietysti oli sekin seikka, että uusi eduskunta oli outo omille tehtävilleen ja että uutuudellaan vahvasti viehätti politiikoimisurheilua, jossa eri puolueet halusivat rekordeja saavuttaa toistensa uhalla. Sellaista penikkatautia täytynee kai tällaisen uusmallisen eduskunnan aina potea. Mutta sittenkin viipyivät tulokset sietämättömän kauan. Kylähän siellä kerran seisoalle noustiin muka kieltolain kunniaksi, vaikka myöhempi asian kehitys tai oikeammin kehittymättömyys alkaa osottaa senkin olleen ihan hyödytöntä polvivoimistelua. Eikä muuta sittemminkään ole herunut. Puolitoista istuntokautta meni ihan kuiviin. Sanottiin, että sitä silloin oli juuri valmistumassa jotakin, mutta se suurpolitillinen rynnistys teki kaikki mahdotto-

maksi. Eduskunta hajotettiin, ja se hajotus tuntui olleen sangen tervetullut kaikille puolueille. Sillä sen jälkeen kuultiin joka puolelta oikein sydämmen pohjasta lähteneitä selityksiä, *minkävuoksi* ei oltu mitään aikaan saatu. Jokainen puolue oli ollut siihen syynä, jokainen oli jarruttanut, jokainen oli „puhunut lehtereille“ ja jokainen — oli hajottanut eduskunnan. Suomen kunnianarvoisa eduskunta oli sillä hetkellä kuin pahanteosta tavattu nulikkalauma. Yksimielisiä olivat kaikki ryhmät vain siinä, että juuri samana hetkenä olisi jotakin verratonta siltä eduskunnalta valmistunut, ellei tämä ja tuo olisi sitä hajotusta matkaan saattanut. Joka vakuutuskin tuntui aivan samallaiselta kuin entisen metsämiehen laskelma: kun tämän jäniksen ja toisen saan, niin kolme enää viidestä puuttuu!

Ja nykyinen istuntokausi näyttää sen käsityksen todeksi vahvistavan.

„Porvarit hajottivat eduskunnan“.

Sosialidemokratit seurasivat tässä mylläkässäkin uskollisesti porvarillisia oppi-isiä politikoimistaidossa. Sentakia kai, että se oli niin verrattoman helppoa. Ja kun se menettely oli kaikkea muuta kuin sosialidemokratian arvolle soveltuvata, täytynee siitä hiukan pitemmältä puhua, niin arveluttavaa kuin lie-neekin nousta yleisesti hyväksytyä dogmia vastaan.

Eduskunta hajotettiin sen johdosta, että valtiollista asemaa koskevassa välikysymyksessä sosialidemokratien epäluottamuslause tuli eduskunnan päätökseksi. Se tapahtui epäilemättä vasten enemmistön tahtoa, ja oli suoranainen seuraus siitä, että porvarilliset valtapuolueet olivat niin jyrkästi vastakkaiset suhteeltaan hallitukseen. Suomettarelaisissa oli oikein ilmitulessa halu saada Mechelinin hallitus kumoon, perustuslaillisia yhtä palava halu kiihotti sitä hallitusta pystyssä pitämään. Kysymyksessä oli yhteiskunnallinen valta-asema ja sitä seuraavat taloudelliset edut. Suomettarelaiset halusivat saada virkapaikkoja joutilaalle tshinovnikka-joukolleen, jonka uskollisuus puoluetta kohtaan muuten ei ollut taattua, ja heidän ja hallitusvallan kautta päästä tukemaan taloudellista asemaansa yhteiskunnassa. Perustuslailliset, jotka vasta olivat tähän asemaan päässeet, eivät halunneet siitä luopua, ja siksi oli näiden valtapuolueiden kanta niin jyrkästi vastakkainen. Kun suomettarelaisten epäluottamuslause ei voittanut, tahtoivat he sosialistien kautta kaataa hallituksen ja onnistuivat. Perustuslailliset taas laskivat, että suomettarelaiset ennemmin kannattavat hallituksen pystyssä pysymistä kuin sallivat heidän julistamalleen mielipiteelle aivan vastakkaisen lauselman päätökseksi päästä, mutta erehtyivät. Kumpikin porvarisryhmä, kun ei omaa mielipidettään hyväksytyä saanut, asettui kielteiselle kannalle, ja tulos siitä

oli sosialidemokratien epäluottamuslauseen voitto.

Se voitto oli yllätys sosialidemokratiselle eduskuntaryhmälle, ja kyllä jokainen tajusi, että se yllätys oli. Sillä sosialidemokratien toiminta oli tämän voiton jälkeen lievimmin sanoen sängen noloa.

Jos se nolous olisi johtunut siitä, ettei ennakolta oltu osattu aavistaa tällaista asian menoa ja laadittu tätä epäluottamuslauseetta vilpittömästi *sosialistiseksi*, niin että Suomen eduskunta tällaisen porvarillisen taktiikkatempun kautta olisi tullut puhuneeksi todella sosialistista kieltä — jos nolous olisi ollut tämän pettymyksen tuottamaa noloutta, niin olisihan sen saattanut jälestäpäinkin ymmärtää ja myöskin jälestäpäin lievästi arvostella. Mutta kun se nolous silminnähtävästi johtui siitä, että pelättiin tulleen sanotuksi *liian paljon* — kuten useat sosialistiset edustajat kuuluvat hotisseen — niin alkaapa se jo olla käsittämätöntä ja varsinkin anteeksi antamattonta. Sillä mitäpä siinä päätöslauseessa sanottiin? Ei puoltakaan siitä, mitä perustuslaillisen porvaristonkin puolelta sortovuosina oli sanottu eikä neljättöosaakaan siitä, mitä sosialistisessa maailmassa *ajateltiin* ja yhä ajatellaan. Mistä siis tämä nolo säikähdys?

Ainoastaan siitä, että tämä eduskuntaryhmä, samoin kuin sängen monet sen ulkopuolellakin, olivat siihen määrin jo porvarillisen parlamettarismen humalluttamat, että luulivat sosialidemokratiankin porvarispuolueitten ta-

valla tarvitsevan välttämättä apunansa n. s. politillista taktiikkaa (lue: vilpillistä kieroilua). He olivat tässä kysymyksessä aikoneet sanoa jotakin, mutta ainoastaan sillä edellytyksellä, että saavat huutaa sanomisensa porvarien selän takaa, vaarattoman vähemmistön äänellä, johon ei nyt juuri maailman mahtavat huomiota kiinnitä! Se oli heidän taktiikkansa meininki. Mutta porvarit osottivatkin paljon viisaampaa taktiikkaa: peräysivät molemmin puolin ja jättivät, kuin ennen kuningas Taavetin sotajoukko Urian, sosialidemokratit yksin rintamaan. Ja täytyipä todellakin syrjästä katsellen ihmetellä, että näin viaton, vain puolittaisen totuuden sanominen saattoi meikäläisten mielet masennuksiin, kun siitä itse vastaamaan joutuivat. Sekin kai kuului siihen politikoimistaktiikkaan!

Eikä se taktiikka edes siihen pysyhtynyt.

Kun oli saatu kokea, ettei siinä Urian asemassa ollutkaan mikään hauska olla, lähdettiin hivuttautumaan taas takaisin porvarien selän taakse. Taktiikkarattaan hoitajat pyörsivät laitoksensa kokonaista puoli kierrosta taaksepäin, niin että se noloutta synnyttänyt päätöslause jäi pimentoon ja täyteen valaistukseen tuli vain väite: *porvarit hajottivat eduskunnan!* Kukaan puolueettomasti asioita ajatteleva ei nyt voikaan kieltää, että tämä Taavetti kuninkaan neuvon mukainen porvarien taktiikkatemppu ei olisi ollut *välillisenä* syynä eduskunnan hajotukseen, se on liiankin selvää. Mutta melkeimpä raukka-

maista oli vetäytyä tämän taktiikkatempun suojaan, kun kuitenkin *varsinaisena* hajoituksen syynä oli itse eduskuntapäätös. Välillinen syy oli siis tässä vain sivuseikka, varsinainen syy pääasia. Ja turvautumalla yksinomaan tähän välilliseen syyhyn, sosialidemokratit halusivat ratsastaa toisten virheillä, kun omat ansiot olivat liian heikot. Mutta ellei omaksi puolustukseksi ole muuta esitettävänä kuin toisten virheitä ja syntejä, niin onpa totisesti parempi olla niitäkään omaksi edukseen käyttämättä. Sillä varsinkin sen luonteisessa asiassa kuin nyt on kysymyksessä voivat ne virheet ja synnit joskus kääntyä omalle kontolle vastapuolulaisten käytettäväksi, ottamatta nyt ollenkaan lukuun sitä seikkaa, että toisten virheitä ei voi itselle juuri ansioksi lukea.

Mutta politikoimisen polulle kerran antauduttuaan, ovat sosialidemokratit monasti osottaneet, että he eivät siinä pysty yrittämään-kään porvariensa kanssa sylipainiin. Ja olisipa totisesti kumma, jos pystyisivät. Porvareilla on kaiken maailman sofistikkakurssit suoritettuna vilpillisen kieroilun pyhässä taidossa, sosialidemokratien oppi pysähtyy siihen niukkaakaan saaliiseen, mitä ovat tämän puolentoista vuoden kuluessa vastustajiltaan oppineet. Eikä se ole paljon. Sitäpaitsi on koko se taito sosialidemokrateille yhtä tarpeeton kuin se porvareille on välttämätön. On nimittäin aina muistettava, että nykyisessä arkielämässä tuskin on pienintäkään piirrettä, mikä ei pu-

huisi sosialidemokratien asian puolesta. Porvarit taas ovat siinä siveellisesti sangen surullisessa tilassa, että heidän asiansa aina on huono. Heidän täytyy sentakia kieroilla, voidakseen asiansa ulkomuotoa edes koristaa, kun taas sosialidemokratien kieroilu vain vaikuttaa samalla tavalla kuin kaiken maailman muotihulluudet rimpsuineen rampsuineen luonnostansa sievän ja kauniin neitosen päälle pyntättyinä.

Uusiin vaaleihin valmistellessaan oli sosialidemokratiolla kuitenkin tällainen niin sanoakseni muotihulluuden kanta lähtökohdana. Sen sijaan että olisi täydellä voimalla painettu siihen suuntaan, minne yllämainittu eduskuntapäätös tosin heikosti viittasi, laskettiin vaalikiihotuksen pääpaino politikoimisen aiheuttaneelle huudahdukselle: porvarit hajottivat eduskunnan! Ja siitä sitte vedettiin sellaiset johtopäätökset, että porvareita ei pitäisi valita, koska he tämän hajotuksen aiheuttamalla tahallansa viivyttivät reformeja; tulee siis valita sosialidemokrateja. Toisin sanoen, kiihotettiin valitsijoita äänestämään sosialidemokrateja porvariensa heikkouksien perusteella ja syrjäasiaksi jätettiin sosialismin oma paino ja merkitys sekä myöskin se tärkeä kysymys, joka oli uudet vaalit aiheuttanut.

Mutta tässäkin viimeainitussa suhteessa oli politikoiminen mukana pelaamassa. Jos olisi vilpittömästi käyty sitä kysymystä peräämään, ei sosialidemokratiolla olisi ollut kovinkaan lohdullisia ennustuksia jaettavana

reformipolitiikasta. Sillä tosiasia on nyt se, että niin kauan kuin Venäjän virkavalta alituisen vaanii tilaisuutta saattaakseen Suomessa voimaan oman tshinovnikkajärjestelmänsä, ei meillä täällä ole toivoa minkään kansanvaltaisen reformin onnistumisesta, varsinkin kun täytyy pitää ihan sikiselvänä asiana, että sosialidemokratia ei voi tälle tshinovnikkajärjestelmälle kynnen vertaa myönnytyksiä tehdä. Vaalitaistelun varsinaisena piirteenä olisi sentakia tullut olla usein mainitulle eduskuntapäätökselle perustuva toimintasuunnitelma, tietenkin laajennettuna sillä tavalla, että sosialidemokratian ensimmäisenä tarkoituksena on tshinovnikkavallan kukistaminen — sekä sen, joka vallitsee suhteessamme Venäjään että sen, joka oman sisäisen itsenäisyytemme piirissä niin rehevänä kukoistaa — ja kansanvallan laajentaminen porvarillisessa yhteiskunnassa mahdollisimman korkeaan potenssiin. Mutta jos tämä kerran olisi sanottu, olisi täytynyt sen mukana myös sanoa, että tämä ohjelma hyvin luultavasti johtaa eduskunnan toiseen hajottamiseen ei porvarien, vaan sosialidemokratien toimesta ja mahdollisesti porvarillisen kansanvallan perusteen — äänioikeuden — hävittämiseen.

Mutta tämä ei olisi ollutkaan enää politiikoimista, vaan yhteiskunnallisessa taistelussa peräti julkeata suoruutta. Ja mahdollista on sekin, että useat reformien puolesta kiivailijat olisivat jättäneet puolueemme omille kansanvaltaisille teloilleen. Tämän hetkelli-

sen tuloksen takia kai politikoidmistaktiikka ei sitä suoruutta hyväksynyt, vaan antoi, ellei ihan suoraan, niin ainakin epäsuorasti, sen petollisen käsityksen päästä kiihotuksen pohjaksi, että suuri sosialidemokratinen ryhmä eduskunnassa tai ainakin sosialidemokratinen enemmistö voi toteuttaa ne reformit, jotka ohjelmassa ovat. Se käsitys nyt on petollinen, siitä takeena on sekä idästäpäin meille tunkeutuva vieras virkavalta että oma kotimainen virkavaltaisuus, jonka vähentämistäkään nämä reformit eivät edellytä. Mahdollista on, että suoruus tässä suhteessa olisi vaikuttanut vaalin tulokseen, mutta se olisi myös saattanut poliittisen toimintamme selville vesille, sen sijaan että se nyt yhä edelleen luovii purjeet hyvin sotkuksissa salakarisessa salmessa. Toisin sanoen, puolueemme valtiollinen menettelytapa on varsin risaista, osottaa tavatonta empimistä ja epä-tietoisuutta siitä, mitä kulloinkin tehtävä olisi. Me käymme hyvää kyytiä kohti sellaista umpikuljua, jossa ei voi muuta tehdä kuin myöntää paljon sellaista, mitä tähän asti on kielletty tai pyörtää takaisin etsimään suuta, josta jälleen väylälle päästäisiin.

Miksi epäroiddään?

Merkillistä on, että yhä vielä monella taholla koetetaan kieltää tämä mielestäni hyvin selvänä esiintyvä tosiseikka. Viimeksi

se kuitenkin oli varsin huomattavana nykyisen eduskunnan puhemiesvaaleissa ja valiokuntain puheenjohtajia valittaessa. Eduskuntaryhmämme ei voinut päästä yksimielisyyteen menettelytavassa, vaan ryhmän täytyi luovuttaa yksityisille jäsenilleen vapaat kädet toimia oman päänsä mukaan. Ja niitä omia päitä oli monta. Optimistit ovat väittäneet ja väittävät, ettei tällä pienellä muotoseikalla ole mitään vakavampaa merkitystä. Minusta siinä juuri esiintyy se toimintamme risaisuus, se kun ei tunne omaa päämääränsä.

Kuten tunnettu, oli eduskuntaryhmästä toinen puoli sillä kannalla, että puheenjohtajia valittaessa oli ryhmän otettava vaaleihin osaa aivan sillä mielellä, että se osanotto myös jotain hedelmiä tuottaisi. Toinen sitävastoin oli kielteisellä, tyhjien lippujen kannalla. Edellinen perusteli kantaansa sillä varsin ymmärrettävällä selityksellä, että kun kerran eduskuntaan on tultu, on siellä myös toimittava eduskunnallisia töitä. Jälkimmäinen taas puolustukseksi esitti sen varsin oudolta ja tyhjältä verukkeelta tuntuvan seikan, että muka puhemiesehdokas oli — perustuslain rikkoja! Kun tällaisella perusteella menettelyä puolustaa, on se jo toki liikaa politikointia ja johtaa auttamatta siihen käsitykseen, että joko ei ollenkaan tiedä perustetta menettelylleen taikka ei tahdo sitä ilmoittaa. Ja minusta tuntuu, että kummatkin nämä syyt ryhmän vähemmistön menettelyä johtivat: toiset eivät tahtoneet perustettaan ilmoittaa,

toiset eivät sitä tienneet — menettelivät vain *vaistonsa* ohjaamina.

Ja tämä vaisto heille sanoi, että he ovat kokonaan väärässä virassa. He ovat asemassa, jossa heidän täytyy näytellä viisaan ihmisen osaa narrimaisessa ilveilyssä. Uskottella toisille ja koettaa itseänsä pettää sellaisella valheella, että tässä muka ollaan koossa köyhälistön elinkysymyksiä ajamassa, köyhälistön voittojen hedelmiä korjaamassa. Kun päinvastoin kilpaa herrojen porvarien kanssa vedetään nenästä riistonalaista, nälkää kärsivää köyhää kansaa. Vedetään nenästä, sillä vaistomainen tietoisuus alkaa herätä siitä, että koko tästä kilpajuoksusta muka kansanvaltaisten reformien areenalla ei ole mitään positiivista, kansan kouraan tuntuvaa hyötyä. Koko hyöty, jos sitä olemassa on, on ainoastaan negatiivista, kielteistä laatua, joka ehkä voi hiukan rajoittaa, mutta ei koskaan poistaa riistämistä. Vaisto alkaa rakentaa vastalauseita ja sanoa, että kysymyksessä tässä on sellainen hullun yritys, joka tavoittelee veden seulassa pysyttämistä.

Ja siksi, tätä vaistomaista aavistustaan edes jotenkin tyydyttääkseen — äänestävät tyhjillä lipuilla.

*

Tiedän varsin hyvin, että tämä esitys meikäläisen sosialidemokratian parlamenttaarisesta toiminnasta on ylen monien mielestä sika-mainen puolueen jäsen tekemäksi, toisten

mielestä se on varmaankin oleva arveluttavaa ja rangaistavan kevytmielistä ilkkumista, toisten jälleen — taktillista suunnatonta erehdystä. Ja siksi se ehkä nostaa myrskyä joka ilman suunnalta. Mutta minusta on nyt aika herätä siitä parlamenttaarisen unijuoman vaikuttamasta horroksesta, johon yleinen äänioikeus on sosialistisen liikkeen uuvuttanut. Myrskyä siihen tarvitaankin.

Ehkä sanovat vielä muutamat: mehän olemme kulkeneet aivan tarkalleen saksalaista patenteerattua parlamenttipolkua, sitähan muuallakin kuljetaan. Mistä siis tämä ylenmääräinen intoileminen? Ja minä vastaan: ne patenteeratut dogmit ja muodot ovat kristillisestä kumousliikkeestä luoneet alati taantuvan kirkon; olkaamme siis varovaisia dogmien suhteen.

Luokkataistelu on se tosi pohja ja perustus, jolle sosialistisen liikkeen täytyy nojautua; materialistinen historiakäsitys se ohjausnuora, joka viitoittaa tien. Onko nyt tämä reformipolitiikka näiden kanssa sopusoinnussa ja vaativatko ne muunkinlaista toimintaa.

II.

Reformipolitiikka köyhälistön asian palveluksessa.

Ennen yleistä äänioikeutta ei meillä ollenkaan tunnettu mitään reformipolitiikkaa. Se syntyi vasta yleisen äänioikeuden mukana varsin ymmärrettävistä vaikuttimista.

Yläluokan uudistushalu.

Nelijakoisen säätyeduskunnan aikana ei vaalitaistelulla ollut ollenkaan nykyisen vaalitaistelun luonnetta. Silloin ei puhuttu reformeista, ei tilattoman väestön aseman parantamisesta eikä muusta sellaisesta. Ja jos puhuttiinkin, tapahtui se vaan sivumennen, melkein „personallisen mielipiteen“ muodossa, josta kajahduksen toivottiin jotenkin pääsevän yksi- ja kaksiäänisten kansalaisten korviin, he kun saattoivat myös hiukan vaaleissa painaa. Mutta sitä suurempaa suuta pidettiin rautatierakennuksista, manttaalirastusten poistamisesta ynnä muista varakkaitten kansalaisten etuja läheisesti koskevista asi-

oista. Ja valittujen edustajien kutsuessa valitsijansa evästyskokouksiin, annettiin siellä säännöllisesti vain sellaisia eväitä, jotka tarkoittivat varakkaitten etujen turvaamista ja lisäämistä.

Porvarillisten puolueitten keskinäiset rajat olivat myös selvemmät kuin nykyään. Toisaalla koetti ruotsalainen ylimyssääty säilyttää taloudellista asemaansa siten, että se kaikin keinoin koetti pitää johdossaan maan taloudelliset voimat sekä virkapaikat. Toisaalta taas kansallisuusaatteen varjossa suomalainen nouseva ylimystö koetti näitä kumpaakin itsellensä riistää, saadakseen itse taloudellisen ylivallan maassa. Ja työväestö, ymmärtämättä enemmän yhteiskunnallista taloutta kuin yhteiskunnallista riistämistäkään, koetti vilpittömästi olla innostunut kansallisuusaatteeseen ja taisteluun sen aatteen puolesta, vaikkakaan alinomaisista voitoista huolimatta se ei niistä mitään hyötynyt; riistäminen pysyi samana, riistäjävalta vain omistajaa vaihtoi.

Tämä kahden porvariryhmän välinen riita vallasta suoritettiin suurimmaksi osaksi aikana, jolloin ei tarvinnut pelätä kummallekin ryhmälle vastakkaista mahtia, tuottajaluokkaa. Sen riidan puhtaasti taloudellinen luonne on nyt jälkipolvelle paljon selvemmin tajuttavissa kuin sen parillaan vielä kestäessä. Tämä siitäkkin syystä, että järjestyneen työväestön julkinen esiintyminen on synnyttänyt oikean valaistuksen poliittiselle

taistelulle yleensä. Suomalaisuuden ja ruotsalaisuuden välisen taistelun taloudellisia syitä ei käy enää kieltäminen, vaikka valtaan pääsyt suomalainen porvaristo sitä kovin koettaa, ei käy kieltäminen siitäkään yksinkertaisesta syystä, että yhteiskunnallis-taloudellinen painopiste juuri sen taistelun seurauksena on lipunut suomalaisen porvariston keskuuteen tappiolle joutuneen ruotsalaisen porvariston käsistä.

Mutta juuri samaan aikaan, jolloin suomalainen porvaristo alkoi olla tarkoituksensa perillä, ilmestyi uusi kansan aines, tuottajaluokka valtiolliselle taistelukentälle. Aluksi sitä koetettiin taltuttaa ja häikäistä sillä samalla kiiltokyltillä, jolla tähän astikin oltiin onnistuttu peittämään valtiollisen taistelun taloudellinen luonne: siinä taistelussa muka ei ollenkaan ole niin itsekkäitä tarkoituksia kuin taloudelliset edut, taistellaan vain isänmaan eduksi, kansallisuuden hyödyksi. Ja todistuksiksi vedettiin kymmenittäin yksityisten „suurmiesten“ elämäkertoja, joita yhdessä kaikellaisten „Genovevain“ kanssa lastattiin kirjastot täyteen „kansan lapsille“ erittäin hyödyllisenä lukemisena. Tarkoituksena oli niiden avulla todistaa, että päätekijänä yhteiskunnallisessa taistelussa oli vain vaatimaton epäitsekkyyys ja että ainoastaan sellaisella toiminnalla voi yksilö kohoutua taloudellisestikin riippumattomaan asemaan.

Järjestyneelle köyhälistöluokalle oli sellai-

nen korukieli kuitenkin jo liian paksua. Sen toiminta oli jo kehittynyt joukkoliikkeeksi, jonka yksilöt tiesivät, ettei heistä tällaisia „suurmiehiä“ tulla voi. Ja sitäpaitsi olivat he oppineet sen tosiseikan, että juuri yhteiskunnallinen taistelu oli suomalaisen porvaristonkin taloudelliseen riippumattomuuteen nostanut. Se tiesi, että yhteiskunnallinen taistelu ei ollut taistelua kaunoaatteiden puolesta, vaan ihan arkipäiväistä leipätaistelua, eikä sitä tietoa voitu enää järkäyttää enemmän isänmaallisilla saduilla kuin „suurmiesten“ muistopatsaillakaan. Sentakia järjestynyt köyhälistö nousi itsetietoiseen luokkataisteluun riistäjäluokkaa vastaan, jättäen koreat ohjelmakulkuset, jotka kilkattelivat villipillisesti isänmaallisuutta ja kansallisuutta ja muuta semmoista, yksinomaan yläluokkaa ilahduttamaan.

Tällä tavalla syntyneen itsetietoisien luokkataistelun pakotuksesta oli valtiollisen politiikan muodostuminen ulkonaiselta muodoltaankin taloudelliseksi. Juhlapuheissa yritettiin vielä kaunistella sitä politiikkaa tyhjää täynnä olevilla ihannehelyillä, mutta tuskinpa ne pystyvät enää ketään innostuttamaan. Jokainen tietää, että kysymys on nyt leivästä, ja pelastaakseen mitä suinkin pelastettavissa on, ovat porvarilliset puolueet kilvan rientäneet syyttelemään vastavalkeita köyhälistön itsetietoisien luokkataistelun kuloa pidättääkseen. Siten on jouduttu keskelle reformipolitiikan pyräkkää, ja tällä hetkellä se näyt-

tää olevan aika tehoisa vastavalkea. Luokkataistelun jo melkoisen korkealle roihunut palo on nimittäin auttamatta laskenut, aivan kuin ryhtyäkseen sylipainiin risukoissa heppelehtiväin vastavalkean lieskojen kanssa, sen sijaan että sen kunnan kulon tavalla olisi pitänyt kiivetä korkeimpain honkien latvaan ja sieltä sinkauttaa lieskainen nuoli vastavalkeain takaiseen sankkaan petäjikköön. Taikka tavallisten kuolevaisten kielellä puhuen: porvarillinen reformipolitiikka, joka tosin on sosialidemokratian entisajan kainoista unelmista lainattua tavaraa, on takerruttanut sosialismin päävoiman vähän hyödyttäviin kinasteluihin pikku parannuksista ja laimentanut sen suurpiirteistä taloudellista taistelumuotoa, melkeinpä tukahduttanut sen kokonaan.

Sillä mitä pitemmälle parlamenttarinen toiminta edistyy, sen selvemmäksi käypi sen toiminnan voimattomuus. Edellä esitetystä jo lie selväksi käynyt, että porvarillinen reformipolitiikka on reformipolitiikkaa vain pakosta. Valtiolliset edellytykset meillä tätä nykyä ovat sellaiset, että ainoastaan reformipolitiikan pohjalla toimien voi valtiollinen puolue eduskunnassa tilojä saavuttaa. Porvariluokka, jonka etujen mukaista on ajaa reformeja vain mahdollisimman pienessä asteikossa, ei milloinkaan mene myöntämään niitä enempää kuin mitä sen kintereillä kulkeva tietämätön vaalikaarja jo ymmärtää vaatia. Ja jos valtiolliset edellytykset meillä niin

muuttuvat, että porvariluokka ei tätä vaalikarjaakaan apunansa tarvitse — mikä kylläkin on mahdollista — on aivan varmaa, että sen luokan reformiharrastuskin samassa määrässä kutistuu.*)

Kun näin kerran on asian laita, ovat ne toiveet sangen heikot, että nykyisestä eduskunnasta koskaan voitaisiin reformeja puristaa, jotka hituistakaan menisivät porvariryhmien vaaliohjelmain ulkopuolelle. Vieläpä on sangen heikkoa sekin toivo, että reformit ulottuisivat edes porvarillisten vaaliohjelmain piirtämiin rajoihinkaan asti, kuten tätä nykyä esimerkiksi enteet viittaavat. Ja jos eduskunnan porvarillinen enemmistö jotakin tärkeämpää lävitse laskeekin, näyttää se tapahtuvan vain semmoisella edellytyksellä, että eduskunnan ulkopuolella olevat voimat leikkaavat sen tärkeämmän siipirikoksi, kuten kieltolain kohtalo tuntuu jo osottavan. Porvarillinen reformipolitiikka ei taas lupausiltaankaan ole sen veroinen, että se yhteiskunnallista riistämisoikeutta juuri rajoittaisi. Nykyisen eduskuntatyön tulosten täytyy sen-

---

*) Tässä on nyt huomioon otettava, että milloin on puhetta luokasta, ei saa luokkaa sekottaa yksilöihin. Porvariluokassa on epäilemättä koko joukko vilpittömiä reformien harrastajia, mutta heillä ei ole määräysvaltaa luokkaan nähden. Yksilöitä voi nimittäin tässä toiminnassa kyllä kannustaa ihan epäitsekäät vaikuttimet, mutta luokan vaikuttimet ovat aina taloudellisesti itsekkäät ja ne juuri luokan toiminnan määräävät. Käsitteiden hämmennystä tässä suhteessa on ikävä kyllä runsaasti olemassa.

vuoksi olla sangen laihoja, vaikkapa nyt edellytettäisiinkin todeksi se jo vakavasti epäilyttävä seikka, että se työ yleensä tuloksia ollenkaan tuottaa.

Sosialistinen eduskunta.

Sellaistahan sitä on unelmoitu. Ja onpa eduskunnan ensimmäisten istuntojen laihoja tuloksia koitettu meikäläisten puolelta joskus selitellä sitenkin, että se laihuus riippuu porvarillisesta enemmistöstä. Joka selitys taas merkitsee samaa kuin väittäminen, että sosialistinen enemmistö eduskunnassa jotakin aikaan saisi.

Ei lie syntiä, vaikka mielikuvituksissaan lentääkin tapausten edelle ja otaksuu nyt jo eduskunnassa olevan enemmän kuin sata sosialidemokratia. Koettakaamme rakentaa sellaisen eduskunnan toiminnasta mahdollisimman tunnollinen kuvaus.

Me saatamme nyt kokonaan huomioon ottamatta jättää ne „vähäpätöiset muodollisuudet“, ripit ja muut sen päiväiset, joiden avulla tämä enemmistö ensin pelastaisi isänmaalle sangen kallisarvoisen eduskunnallisen ihmiskokoelman. Se puolihan on nyt jo voitettu kanta. Tärkeämpää on, että se eduskunta tietysti kiirehtisi laittamaan „alamaisia“ anomuksia ja pohtimaan „armollisia“ esityksiä, sorvailisi kaikki nämä valiokuntainsa

avulla kiitettävän mutkikkaaseen muotoon, rakentaisi uuden hallitusmuotoehdotuksen, säätäisi viljelyspakkolait, vanhuuden vakuutukset, kahdeksantuntiset työpäivät ja muut vaaliohjelman pykälät laiksi Suomessa. Ja kun se nämä valmistanut olisi, joutuisivat ne hallitsijan edustajaviraston peukaloitaviksi. Sieltä edelleen „korkeimpaan paikkaan“, oltuaan ensin luultavasti naapurivallan ministerineuvostossa ja saatuaan jo Suomen senaatilta sellaiset peräkaneetit kintereilleen, että ne ovat koko maailmassa ja eritoten meidän maassamme silkkoja mahdottomuuksia. Sekä „alamaiset“ että „armolliset“ tulisivat kipin kapia takaisin eduskunnalle viisailla viittauksilla varustettuina. Eduskunta laittaisi niille uudet muodot ja ulkoasut, tinkisi ehkä, koska „jotakin on parempi kuin ei mitään“, anois taas entistä alamaisemmin. Ja mahdollista on, että alamaisuuden ja armon monin kerroin risteiltyä Helsingin ja Pietarin väliä Suomen pitkämieliselle kansalle tapahtaisi lopulta jotakin sellaista, mitä kotimainen ja rajantakainen „molempain maiden tarpeita“ vastaava virastohulluus pitäisi mahdollisena viisautena. Siipirikkoisia „reformreja“ tulisi onnellistuttamaan Suomen kansaa, jolla totisesti yhä vain olisi syytä ylpeillä maailman kansanvaltaisimmalla eduskunnallaan!

Muullaista tulosta kuin tällaista olisi kaikei mahdotonta ajatella. Sillä kotimainen virkavalta ei olisi niin hullu, että se siunauksensa antaisi reformeille, jotka oikeastaan vain oli-

sivat tarkoitetut rasvaa keittämään sen omaa hirttosilmukkaa varten.

Mutta, sanovat nyt reformipolitiikan ihailijat sosialistien joukossa, onhan luonnollista, että sosialistit enemmistön eduskunnassa saavutettuaan myöskin astuisivat enemmistönä kotimaiseen hallitukseen ja työskentelisivät senaattina sopusoinnussa eduskunnan kanssa. Vaikka nyt sosialisti sellaisen yhteiskunnan hallituskunnassa, jonka kumoamista hänen toimintansa tarkoittaa, olisi — ja on ollut — peräti ristiriitainen ilmiö, sitäkin mahdottomampi, kun meidän kotimainen hallituksemme on vain itsevaltiaan neuvoskunta, niin täytynee sellaista ihmettä pitää mahdollisena, koskapa niitä „ministerisosialistejakin“ keskuudessamme on. „Vähäpätöiset muodollisuudet“ taaskin sivuuttamalla „suuren asian“ eduksi saataisiin ehkä todellakin sellainen senaatti, joka siivossa muodossa ehkä sanoisi sinne „korkeimpaan paikkaan“ sosialistisiakin totuuksia, vaikka ne eivät olisikaan sopusoinnussa tämän „paikan“ sisimmän olemuksen kanssa. Mutta sellaisesta urheudesta ei voisi muuta seurausta olla kuin että kotimainen hallitus ja „paikka“ kävisivät keskinäiseen ultimaattumien vaihtoon, ainakin se „paikka“. Eikä sen ultimaattumit ainakaan reformeja käytäntöön vaatisi.

Ja selväähän on muutenkin, että niin kauan kuin sisäinen itsemääräämisoikeutemme yleensä riippuu jostakin eduskuntamme yläpuolella olevasta mahdista, on

kaikki puhe radikaalisista reformeista tuulen pieksemistä. Ne „paikat“ eivät koskaan ole sellaisia, että ne mahtiansa käyttäisivät köyhän kansan elämisoikeuksien kohottamiseksi rikasten riistämisoikeuksien kustannuksella, koska sellaiset toimenpiteet merkitsisivät heidän omien mahtiperustustensa laottamista. Sosialistinen senaatti tai edes sosialistista eduskuntaryhmää vastaava luku senaattoreita on sula mahdottomuus nykyisissä olosuhteissa, eikä sellaiselle olettamukselle voi mitään rakentaa.

Reformit käytännössä.

Mutta entäpä jos olosuhteet muuttuvat?

Jos meidän jonkinmoisen mulkkauksen varjossa onnistuisi saada Suomelle täydellinen itsemääräämisoikeus, jota ei edes minäkään „paikan“ *veto* rajoittaisi? Jos Englannin mallin mukaan eduskunta olisi itse se „korkein paikka“? Eikö silloin reformien avulla voitaisi tehdä ihmeitä?

Vastata täytyy, että reformipolitiikka tällöinkin olisi ihan toivotonta köyhälistöluokan edun kannalta. Otettakoon esimerkiksi viljelyspakko. Mitä etua olisi siitä oikeastaan köyhälistöluokalle? Maattomat saisivat maata, sanotaan. Mahdollisesti. Mutta mitä ihmettä sitten ne maattomat sillä maalla tekisivät? Maasta ei meidän päivinäimme enää käsi-voimalla suuria korjata. Sen viljelemiseen

vaaditaan kapitaalia. Me emme elä enää siinä ihanteellisessa ajassa, jolloin pappilan piika ja renki löivät hynttyynsä yhteen ja pappilan saarnakirjasta ammennetulla jumalan siunauksella läksivät korpea kuokkimaan. Emme elä. Siitä ajasta on taas harpattu eteenpäin, samoin kuin jo entisaikana oltiin päästy siltä kannalta, jolloin juuria ja hedelmiä vain syömään lähdettiin nälän tullen. Ihminen on meidän päivinämme melkoisesti oppinut ja toivottavasti yhä enemmän oppii sen ihanan taidon, jota sanotaan *laiskuudeksi* ja joka enemmän kuin mikään muu vaikutin on ihmiskunnan kehitystä eteenpäin sysännyt. Mitä enemmän tämä taito leviää vakaumukseksi, sen haluttomammaksi ihminen tulee ruumiilliseen orjan työhön ja on pakotettu keksimään keinoja, millä saada luonnon voimat tätä raakatyötä suorittamaan. Meidän aikamme yläluokka on laiskuuden jotenkin hyvin jo oppinut — kukapa on nähnyt herrasluokan jäsentä yksitoikkoisessa „ahkeruudessa“ ruumiillisen työn ääressä! — mutta peräti nurja ja takaperoinen yhteiskunnallinen kasvatus on kokonaan mahottanut henkisen tuotannon sen luokan miltei useimmissa jäsenissä. Siitä syystä yhteiskunta heille rakentelee virkapaikkoja, joissa muka vaaditaan „tietoja“, mutta joihin pääsemiseksi itse asiassa idiotismi, rikkiviisaus, on paraimpia suosituksia ainakin viran hoitotaidosta ja -tarpeesta päättäen.

Köyhälistö itsetietoisuuteen herättyään tu-

lee myös yhä enemmän käsittämään tämän laiskuuden taidon, jonka ruumiillisen työn yksitoikkoisuus synnyttää, ja sen keskuudesta sentakia yhä harvenevassa määrässä tavataan sellaisia, jotka parissakymmenessä vuodessa haluavat puskea itsensä viallisiksi. Herrasluokan puolelta kuullaan usein saarnattavan tätä laiskuutta vastaan, mutta ihan hyödyttömiä ne saarnat ovat. Sillä huomattavasti kulkee kehitys laiskuutta kohti, onnellisesti kyllä, sillä vaikeata on ymmärtää, miten muuten voitaisiin koskaan orjatyöstä päästä.

Mutta se viljelyspakko!

Kuten sanottu, ei enää eletä yksinäisten korven perkaajain aikakautta. Maanviljelystekniikka on niin melkoisesti parantunut, että vaikka tilaton väestö koettaisikin käydä korven perkaajan ammattiin, ei se ammatti vetelisi ilman pääomia, koska pääomain avulla tuotanto on niin runsasta, että se tappaa pääomattoman kilpailijan, aivan samoin kuin jalkinetehtaat tappavat pikkusuutarit, konepajat pikkusepät j. n. e. Ja vaikkapa nyt koetettaisiin terästä epäilevää uskoa niiden uskon voimalla, jotka luottavat pienviljelyksen tulevaisuuteen, osuustoimintaan ja muuhun sellaiseen, niin jää sittenkin jällelle se yhä yltävä laiskuus. Se ilon humaus, mikä osassa tilatonta väestöä ehkä syntyisi viljelyspakon voimaan astuttua, muuttuisi sangen pian vanhaksi työorjan epätoivoksi. Entinen raadanta ihan entisen kaltaisena olisi yhä jokapäiväisenä leipänä, eikä hän mahtaisi

mitään sille, että „käärme“ alati korvassa kuiskuttaisi: mitä oikeastaan olet hyötynyt? Ja vertaillaan herrasväen kevyttä sipsutusta ja suoraa vartta omaan raadannan painostamiin askeleisiin ja käyristämään selkään täytyisi hänen väkisinkin vastata: en mitään! Syntiähän se kyllä olisi, mutta sen synnin tunnonkin laita alkaa olla vähän niin ja näin, sen jälkeen, kun sosialismi on alkanut jumalan hartioilta keventää kapitalismin tuottamaa kurjuutta.

Samoin on laita kaikkien muitten reformienkin. Vaikkapa edellytettäisiinkin, että reformipolitiikka voitaisiin kaikessa laajuudessaankin toteuttaa, ei siitä kuitenkaan hyötyä lähtisi köyhälistöluokan kurjuutta kärsiville jäsenille. Sillä minkäänlaisella reformilla ei ole voimaa poistaa sitä työn kirousta, joka suurinta osaa ihmiskuntaa rasittaa. Eikä minkäänlainen lainsäädäntö voi sitä ikinä tehdä. Lainsäädäntö ei ole nimittäin mitään positiivisesti, kouraan tuntuvasti vaikuttavaa. Koko sen vaikutus on ainoastaan negatiivista, kielteistä laatua. Se voi rakentaa rajoja riistämiseksi, se voi hävittää n. s. hikisysteemin — osaksi, se saattaa vain sanoa: „ei sinun pidä“, kuten Mooseksen laki jo aikoinaan sanoi, mutta se ei voi sanoa: tästä saat! Se ei voi sanoa tai oikeastaan tehdä mitään sellaista positiivista yksinkertaisesti siitä syystä, että lainlaadinta on yhteiskunnan käsissä, yhteiskunnan, jolla yksityisen omistujärjestelmän aikana ei mitään ole. Yhteiskunnan on yhtä

mahdotonta antaa kuin ainakin köyhän. Sillä köyhä se totisesti on, vaikka se elääkin, varsinkin palvelijakuntaansa nähden, ylpeänä ja mahtavana kuin suurkapitalisti.

Ja vaikka nykyinen yhteiskunta käyttäisi kaikki ne mahdollisuudet, joita se suinkin köyhyydestään voi puristaa, köyhälistöluokan hyväksi, olisi se vaikutus sittenkin tavattoman pientä. Ne mahdollisuudet ovat, kuten mainittiin, pääasiallisesti kielteistä laatua, ja vaikkapa ne äärimmäisiin asti ulotettaisiin, lankeaisi hyöty ainoastaan sille osalle köyhälistöä, joka nipin napin muutenkin toimeen tulee. Yhteiskunnan ei-sinun-pidä-lainsäädännön täytyisi nimittäin koskea tuotannon omistajain riistämisoikeutta ja kohdistuisi sen rajoittamiseen. Mutta mitäpä hyötyä olisi riistämisoikeuden rajoittamisestakaan sille yhä lisääntyvälle kansan luokalle, kurjalistolle, jota köyhyyden tähden ei enää voi juuri riistääkään, vaikka se useastikaan ei muuta haluakaan kuin riiston alaiseksi joutumista, kunhan edes leipäpalan saa ansioksi? Ja mitä enemmän riistämisoikeutta rajoitettaisiin, sitä enemmän täytyisi tuotannon omistajain siirtyä luonnon riistämisen kannalle. Toisin sanoen, heidän olisi pakko saattaa entistä enemmän luonnon voimaa tuotantonsa, säästää työtä, kuten sitä sanotaan, ja tuotannon tuloksia alettaisiin saada yhä enemmän yhä vähemmällä työvoimalla. Tuotannon kehitystä se siis kyllä ehkä edistäisi samaan suuntaan, mihin se täyttää päätä muu-

tenkin kulkee, mutta se merkitsisi myös lisäästä siinä tuotannon reserviarmeijassa, jota työttömäksi sanotaan. Kaikkialla tunnettu tosiasia nyt on se, että tämä armeija alati pelottavassa määrässä enenee, ja juuri siitä syystä, että yhteiskunnalliset reformit säännöllisesti ovat kielteistä laatua, ei tämä joukko, suurtuotannollisen yhteiskunnan kurjalisto, niistä reformeista mitään kostu. Se joukko tarvitsisi työtä, tarvitsisi ansiota, mutta sitä ei yhteiskunnalla ole antaa, koska sillä ei ole kapitaleja. Ja tuotannon omistajat taas eivät tämän joukon työvoimaa tarvitse; he ostavat vain paraimman, mitä saatavissa on ja alituisesti sitäkin vähentävät keksintöjen, uudistusten avulla, jotka raskaan raadan anastavat „paljon“ vaativilta ihmiskoneilta vähän vaativille luonnon voimille.

Ihan mahdotonta on ajatella lakia, joka voisi tätä tuotantokehityksen välttämätöntä tulosta edes lieventää. Toiselta puolen se tulos alati lisääntyy ja kuten sanottu, lisääntyy myöskin laiskuus ruumiilliseen työhön, varsinkin sen verrattoman henkisen edistyksen elähyttämänä, mikä kaikkialla on työväenluokan keskuudessa havaittavissa. Se ominaisuus pakottaa taloudellisia voimia tuottamaan yhä uusia teitä luonnon voimien salaisuuksien luo, joita sitten alati sovelletaan tuotantoon. Ihmisriistämisen välttämättömyyskin käy yhä vähemmäksi, mutta varsinaisen hyödyn siitä alati niittää yläluokka, jonka varakkuuden välttämättömänä

edellytyksenä on juuri tämä yhä lisääntyvä kurjalisto.

Reformilakien säätäminen on siis työtä sellaista, jonka suhteen varsin hyvällä syyllä voi käyttää vanhaa vertausta seulan vedellä täyttämisestä. Välttämätöntä se meidän päivinämmme silti lienee. Täytynee kai sellaista toivotonta työtä vielä tehdä, jotta seulassa edes vähänkään vettä voitaisiin saada pysymään. Vahvaa ammentamista se joka tapauksessa vaatii, ja ihan turhaa on toivoa, että se seula alituisen ammentamisen takia joskus niin tiivistyisi, että se vettä pitäisi. Siksi suuret ovat reijät. Ja sosialistista päämäärää, palkkatyön poistamista, yhteiskunnallista tuotantoa, ei sitä tietä lähestytä. Päinvastoin on koko reformipolitiikka pidettävä sellaisena epätoivon ponnistuksena, johon kapitalistiset tuotantovoimat tarttuvat kuin vesivarainen oljen korteen, nähdessään, että niiden vallintakausi alkaa loppua, kun välttämättömänä tuloksena on anarkia sekä tuotannossa että lopulta myös yhteiskunnassa. Reformipolitiikka on aivan kuin niiden tuotantovoimien rauhan ehto, jota uuden ajan voimat eivät enää voi hyväksyä, koska niillä on tarpeeksi edellytyksiä vaatia ehdotonta antautumista.*)

---

*) Huomattava nyt on, että kun tässä on puhetta reformeista, tarkoitetaan tuotannollisia reformeja, niitä, jotka suoranaisesti koskevat köyhän kansan aineellista tilaa. Tietenkään eivät nämä väitteet joka kohdassaan soveltu näihin reformeihin, joita lainsäädännön avulla rakennetaan kansan henkisen tilan kohottami-

Lainsäädännöllä on rajansa.

Mutta sanotaan taas, voihan reformipoliitikka joskus sosialistisen eduskunnan vallitessa ulettua niin pitkälle, että se lopulta anastaa senkin alueen, jota nyt vielä pyhänä pidetään. Voihan lainsäädännön avulla yhteiskunta tehdä väkiryynnäkönsä itse yksityistä omistusoikeutta vastaan ja tavalla tai toisella säätää lain, joka yhteiskunnalle antaa positiivisiakin mahdollisuuksia reformien toimeenpanossa. Ja siten lainlaadinnan teitä siis lopultakin harpataan sosialistiseen yhteiskuntaan.

Epäilemättä monet kiirehtivät tämän mahdolliseksi selittämään. Kirjava kokoelma pakkoluovutus-, tuotantolaitosten lunastus- ja väkisinottamishdotuksia kummittelee kaikeksi joka toisen parlamenttisosialistin päässä. Mutta ennenkuin niistä enemmän puhutaan, täytyy mieliin palauttaa eräs vähäpätöinen seikka, joka reformikuumeessa usein tykkään unohdetaan. Se on materialistinen historiakäsitys. Useasti unohdettu, ankarasti arvosteltu, mutta aina aulis tien viitta!

Mitenkä nyt sanookaan materialistinen historiakäsitys tästä elämästä? Aineellisen elä-

---

seksi. Siinä suhteessa yhteiskunnalla on koko paljon mahdollisuutta todella jotakin positiivista antaakkin, eikä sitä reformiharrastusta millään tavalla voi pitää turhana. Mutta nyt onkin kysymys tavallisesta aineellisesta leivästä.

män tuotantomuoto vallitsee yhteiskunnallista, politillista ja henkistä elämisprosessia yleensä, niin että yhteiskunnassa kulloinkin käytännössä oleva taloudellinen rakennus muodostaa sen tosiperusteen, jonka nojalla on selitettävissä sekä oikeudellisten ja politillisten laitosten että myös uskonnollisen, filosofisen ja muun sellaisen käsitystavan varsinainen luonne. Eli toisin sanoen: kaikki ne jokapäiväisen elämän ilmiöt, joita ympärillämme näemme, ovat vain heijastuksia vallitsevasta kapitalistisesta tuotantomuodosta, ne elävät ja ovat olemassa sen tuotantomuodon vaikutuksina ja kuolevat se mukana. Niinpä valtio kokonaisuudessaan on seuraus tuotantomuodosta, tietysti siten ymmärrettynä, että se elää ja on olemassa nykyisen tuotantomuodon ajan, mutta tehtävänsä se on täyttänyt, kun tuotantomuoto muuttuu ja uusi yhteiskunnallinen järjestys astuu tilalle. Nykyinen valtio vastaa siis juuri kapitalistista tuotantomuotoa, ja ne molemmat riippuvat niin tarkoin toisissaan kiinni, että on mahdotonta ajatellakaan toisellaista yhteiskunnallista järjestystä kuin valtio, niin kauan kuin yhteiskunnallinen tuotantomuoto on ennallaan. Moninaiset utopistiset yritelvät ovat sen takia jo alupitäin olleet kuolemaan tuomituita.

Mutta tuotantomuoto vallitsee myös politillista elämisprosessia ja luonnollisesti sen nykyään niin käymistilassa olevaa huippukerrosta, lainsäädäntöä. Ja tässä suhteessa

sanoo materialistinen historiakäsitys ihan lahjomattomasti: niin kauan kuin kapitalistinen tuotantomuoto yhteiskunnan taloutta ohjaa, niin kauvan on mahdotonta ajatella käytännössä muunlaisia lakeja kuin niitä, jotka tähän tuotantomuotoon soveltuvat. Jos lain-säädäntöä koetetaan johtaa sellaiseen suuntaan, että sen tarkoituksena olisi järkäyttää tuotantomuotoa, se on: riistämistä, silloin yritetään vain seurauksilla kukistaa syitä, joka on yhtä mahdotonta kuin estää sateenvarjon avulla pilven vettä satamasta. Pienen pyöriön sen avulla voi kuivana säilyttää, mutta koko maailmaa ei.

Tämän pitäisi jo sellaisenaan riittävästi osottaa, kuinka toivotonta napertelua reformiharrastus on yhteiskunnan uudistustyössä, kun koko edessä olevata työvainiota silmäil-lään. Eikä sen valoisammaksi kuva vähääkään muutu, vaikkakin historialliset kokemukset syrjäyttäen koetetaan ajatella enemmistövallalla toimeen pantavaa „pakkoluovutusta“, tuotantolaitosten lunastamista tai muuta sellaista. Sillä vaikka mitenkä koettaisi, ei voi ajatella sellaista asiain järjestystä mahdolliseksi, että nykyaikainen kaikin puolin kömpelö virastovaltio olisi yhteiskunnallista tuotantoa ohjaamassa. Sehän tarvitsee epä-lukuisen määrän komiteoita, sihteereitä, kanslisteja, asessoreita, neuvoksia, asiakirjoja, protokollia, lakipykäläiä ja istuntoja, ennenkuin yksinkertaisinkaan asia voi ratkaistuksi tulla. Ilman sellaisia se ei toimeen tule, sillä koko valtio-

rakennus on siksi monimutkainen. Nopeata ja liukasta sekä aineellista että henkistä liikettä edellyttävä tuotannon hoito ei voi sietää sellaisia edellytyksiä. Kömpelö ja typerä virastotoiminta yhteiskunnallisessa tuotannossa saattaisi maailman talouden hyvin pian ijankaikkisen konkurssin partaalle.

Siitä on sitäpaitsi selviä todistuksia olemassa. Ei voitane missään maailmassa osoittaa yhteiskunnallista tuotantolaitosta, joka olisi edes jossakin vertailuun sopivassa suhteessa hyvin järjestettyyn yksityiseen tuotantolaitokseen. Meidän rautatiemme esimerkiksi ovat siitä loistavana todistuksena. Kaikkien valtion ikihyviksi koeteltujen sääntöjen mukaan niitä kuitenkin hoidetaan, mutta ainoa valopuoli koko niiden toiminnassa on se, ettei ylenmäärin päästä matkustajia kiskomaan. Että se laitos kaikkine kallispalkkaisine tyhjäntoimittajineen, virastoineen j. n. e. sittenkin tuottaa, se seikka laskee joskus mielikuvituksen aavistamaan, mitä se tuottaa *saattaisi*, jos se olisi todella yhteisomistukselle perustuvan tuotannon palveluksessa!

Lainsäädännöllä on siis rajansa: se ei epäonnistumatta voi mennä niiden edellytysten ulkopuolella, jotka yhteiskunnassa määrää tuotantomuoto. Ellei tuotantomuoto ole kypsynyt sosialistista kumousta varten, ei liioin lainsäädännöllä voida mitään sosialistista yhteiskuntaa rakentaa. Sentakia, että laitkin riippuvat tuotantomuodosta eikä suinkaan tuotantomuoto niistä laeista, jotka kulloinkin

sattuvat voitolle pääsemään politillisten juonien keskuslaitoksessa, eduskunnassa.

Varsin laajalle tuntuu kuitenkin levinneen sellainen käsitys, että sosialistien ehdoton vaalivoitto merkitsisi myöskin tuotantomuodon muuttumismahdollisuutta. Se käsitys ei kuitenkaan voi pitää paikkaansa, vaikka mahdollonta sellainen yhtäaikaisuus ei liioin ole. Muistettava nimittäin on, että tuotantomuodon muutos edellyttää kapitalistisen tuotannon täydellistä kypsymistä, huippuunsa kehittymistä, kun taas ehdoton vaalivoitto varsin hyvästi saattaa riippua tilapäisestä innostumisestakin. Ja aivan tarpeeksi on nykyaikaisiakin esimerkkejä osottamassa, että nämä molemmat kehityshaarat eivät kulje rinnakkain. Meidän maassamme esimerkiksi on sosialistinen vaalivoitto koko lähellä, mutta tuotannollinen kehitys vielä tavattoman kaukana huipusta. Päinvastaisesta asiain tilasta taas on esimerkki nähtävissä Amerikassa, missä tuotannon kehitys lähentelee huippua, sen johto on keskittynyt muutamain käsiin, mutta sosialistinen vaalivoitto – sitä ei vielä voi uneksiakaan. Jos nyt tuotannollista ja lainsäädännöllistä kehitystä pidetään toistensa täyteinä, niin pitäisi tällaisen asiain tilan edellyttää sosialistisessa toiminnassa kokonaan erilaisia menettelytapoja eri maissa. Äskeisiä esimerkkejä silmällä pitäen tulisi sosialistisen liikkeen Amerikassa kohdistaa huomionsa etusijassa vaalitoimintaan, meillä Suomessa taas etupäässä toimintaan tuo-

tannon eri aloilla, taloudelliseen työskente-
lyyn. Se aivan luonnottomaksi paisunut
kilpajuoksu, johon sosialistinen liike meillä-
kin on uhrannut aikaa ja rahaa ja jonka
tarkoituksena on peijata ihmisiä äänestämään
itsellensä voimatonta eduskuntaa, saisi huol-
letta jäädä vähemmälle, ainakin henkilö-
kohtaisesta yllytyksestä riippumattomaksi, tois-
arvoiseksi asiaksi ja päähuomio olisi kiinni-
tettävä taloudelliseen järjestämis- ja valista-
mistryöhön, joka meillä on surkeassa avutto-
muuden tilassa.

Mutta siitä puhuminen kuuluu seuraavaan
lukuun.

III.

Sosialismin toiminta-ala tuotannossa.

Valtio ja hallitus.

Koko yleinen on se käsitys porvarillisesta valtiosta ja hallituksesta, joka arvelee, että valtiolla on käytettävissään melkein rajattomat edellytykset taloudellisessa suhteessa ja että hallitus voipi tehdä melkein mitä vaan kansan taloudellisen aseman parantamiseksi, jos sillä vain on halua siihen. Se suuremoinen tuhlaus, jota meidän maassamme hallitusherrat ovat harjoittaneet ja yhä harjoittavat oman luokkansa jäsenten hyväksi, voi kyllä antaa aihetta tällaiseen käsitykseen. Sillä eipä juuri voi ajatella yksilöä, joka sellaiseen tuhlaukseen ryhtyisi, ellei hänellä todella olisi ehtymättömät rikkauden lähteet käytettävissään. Siitä huolimatta on se käsitys ihan väärä. Vaikka meillä valtion varoja kahmalokaupalla syydetään ihan ehdottomasti mitään tuottamattomiin tarkoituksiin — kuten korkeisiin virkamiespalkkoihin, palkkioihin,

eläkkeisiin, hyödyttömiin komiteoihin j. n. e. — niin ei se merkitse sitä, että niitä varoja niin runsaasti liikenee, vaan pikemminkin sitä, että niiden avulla porvarillinen valtiolaitos koettaa lahjoa yksilöitä sen puolia pitämään. Jos valtion tarjoamat edut olisivat pienemmät, olisi sen vaikeampaa kyvykkäämpää väkeä palvelukseensa saada. Vaikka sivumennen sanoen ei etujen pienentämisestä juuri muuta voisi olla kuin hyötyä kansalle kahdestakin syystä: ensiksikin valtion onnetoman kuolettavassa virastopalveluksessa täytyy viisaankin tyhmistyä ja toiseksi valtion asiain hoitaminen on aina siksi huonoa, etteivät ne mitään kykyjä kaipaa. Mutta kun vallitsevain luokkien etujen mukaista ei ole tämän seikan ymmärtäminen, ei siltä taholta ikinä siihen liioin parannusta tule.

Mutta niitäkään edellytyksiä, mitä valtiolla taloudellisessa elämässä on, ei se suinkaan voi käyttää aina oman mielensä mukaan. Meidän maamme nykyisissä olosuhteissa tämä on ihan selvää, täällä kun ei edes eduskunnalla ole suuriakaan tekemisiä raha-asioissa. Mutta vaikkapa olisikin ja vaikka sen lisäksi meidän kotimainen hallituksemme kerran ihmeksi olisi kokoonpantu sellaisista aineksista, jotka toden teolla haluaisivat valtion varoja käyttää kansan taloudellisia tarpeita tyydyttämään, ei silti ole ollenkaan sanottu, että he voisivat tällaista merkillistä haluansa toteuttaa. Porvarillisen hallituksen toiminta ei nimittäin riipu yksinomaan sen omista

mielihaluista — kansan tarpeista se ei ole koskaan riippunut — vaan vahva sananvalta siinä suhteessa on sillä yhteiskunnallisella mahdollilla, jonka hallussa ovat tuotanto- ja rahalaitokset. Nykyaikainen valtio ja hallitus on tästä mahdollista tavattoman runsaassa määrin riippuvainen, ja helposti voi tapahtua ja on tapahtunut, että se mahti valtion ja hallituksen aikomukset ja tarkoitukset sotkee. Ja vaikkapa se ei sotkisikaan, täytyy hallituksen kuitenkin toimiessaan ottaa lukuun tämän mahdin mielipiteet, koska se taloudellisen voimansa perusteella voi niin helposti paljon mahtaa valtion taloudellisessa elämässä.

Tämä seikka kaiken muun lisänä on osottamassa reformipolitiikan toivottomuutta, samalla kuin se myös selvästi osottaa sen rintaman, jota kohti taloudellisen luokkataistelun kärki on kohdistettava.

Edellisestä jo lienee selville käynyt, että yhteiskunnallisten valta-asemien anastaminen ei suinkaan yksinänsä tuota köyhälistölle vapautusta palkkaorjuudesta. Sitä tietä päästään korkeintaan niin pitkälle kuin voimassa oleva tuotantomuoto sallii, ja kuten mainittu vastustaisi valtion ja hallituksen tämän suuntaisia toimenpiteitä vielä raha- ja tuotanto-mahti kaikista laeista ja asetuksista huolimatta. Seurauksena ei sentakia voisi olla mikään muu kuin surullinen epäonnistuminen, jos lakien avulla yritettäisiin palkkaorjuutta poistaa, ennenkuin aika on täytetty. Se on: ennenkuin taloudellinen ennätys on

ehtinyt sille huipulle, jossa sen on muotoansa muuttaminen. Vasta sen muodon muututtua voivat muut nykyiselle yhteiskuntaelämälle välttämättömät piirteetkin muuttua uusia oloja vastaavalle kannalle.

Tuotantomuodon muuttuminen jälleen ei tapahdu minkäänlaisten keinotekoisien salakujien välityksellä. Siinä vaikuttavat luonnon voimat, joiden kulkua me emme pysty muuttamaan, vaan joiden kulun mukaan meidän tulee toimintamme sovelluttaa. „Vastahakoi- seksi akaksi“ jääpi auttamatta se henkilö tai ne henkilöryhmät, jotka koettavat sitä kulkua muuttaa. Ja epäilemättä reformipyyteissä tällaisiin hommiin monasti pyritään erehtymään, kun tahdotaan jotakin hetkellistä luokkaetua — joko köyhälistölle tai porvaristolle edullista — ajaa välttämättä täytäntöön, vaikka se taloudellisten voimien kehityskulkuun ei ollenkaan soveltuisi. Sosialidemokratinen puoluekin voi reformi-innossa helposti kompastua tällaiseen erehdykseen, ja on mielestäni esim. pitkälle suunnitellussa maanvuokralakiehdotuksessaan jo kompastunutkin. Koko torpparilaitos on nimittäin viimeinen häviävä peru feodaliselta aikakaudelta, jota varten ei kannattaisi muita lakeja säätää kuin armah- tavia tappamislakeja. Sen täytyy kehityksen jalkoihin sortua, eikä 25 ja 50 vuoden vuokra- ajasta riitelemisen voi olla muuta kuin kallis- hintaista lörpöttelyä kansan kustannuksella. Ainoa tulos siitä joka tapauksessa on se, että vuokratrahdit muutaman vuoden kuluttua

ovat kehityksen tulosten tiellä, ja tapahtua voi, että silloin juuri sosialidemokratit saavat katua, että ovat telkeitten rakentamisessa apuna olleet. — Mutta se ei kuulu nyt tänne.

Luokkaviha ja sen ilmeneminen.

Mitä pitemmälle kehittyy kapitalistinen tuotantomuoto, sen korkeammaksi nousee luokkataistelun aallokko, sen suuremmaksi kasvaa luokkaviha. Yhä suuremmat joukot joutuvat personallisesti itsetietoisina olentoina luokkataistelun pyörteisiin, itsetietoisempina sentakia, että saavat personallisesti tuta järjestelmän seurauksia ja oppivat käsittämään syitä. Samalla kuin tämä itsetietoisuus kasvaa, kasvaa myöskin luokkaviha ja pakottaa yhä tiukempaan järjestymiseen molemmin puolin. Järjestymättömissä joukoissa pyrkii luokkaviha aina aikaan saamaan anarkiaa, koska tietämättömyys ei voi erottaa personia järjestelmästä. Sellainen viha näkee jokaisessa, sydämmettömiä tekoja aikaan saavan järjestelmän edustajassa oman personallisen vihamiehensä, ja pystymättä syvemmälle ajattelemaan, mieli kohdistaa vihansa joko tähän henkilöön sellaisenaan taikka hänen hallussaan olevaan omaisuuteen. Sellainen henkilökohtainen viha on aivan yhtä typerää kuin Xerxeen aaltojen pieksäntä, koska järjestelmän edustajan pääsuuntaan nähden on toimiminen tuotantovoiman pakotuksesta, ei omien

halujensa mukaan. Ja sellaiseen edustajaan vihansa puskeminen, samoinkuin hänen hallussansa olevan omaisuuden hävittäminen tai anastaminen ei vaikuta olosuhteitten muutokseen enempää kuin jos tavallinen tallipässi kävisi puskemalla pysähdyttämään täydessä vauhdissa kiitävää pikajunaa. Pässin siinä aina käy huonosti ja juna porhaltaa omia teitänsä.

Tosiasia on nyt kuitenkin, että aina milloin luokkavihasta kysymys tulee, porvarisleireissä koetetaan tätä henkilökohtaista typerätä vihaa selittää luokkavihaksi, joka muka on kiihotuksen tuote. Ei voi kieltääkään, että se ei olisi luokkavihan eräs pursuamismuoto, mutta sen synnyttäjänä on yhtä vähän sosialistinen kiihotus kuin tavallisen varkauden synnyttäjänäkään on ihmisen luontainen ilkeys. Vaikuttimina ovat järjestelmän synnyttämät seuraukset yksilöön, ja varmaa on, että sellaisia tekoja on sitä enemmän, mitä vähemmän järjestynyttä on järjestelmän pannaan alainen köyhälistöjoukko. Sillä samalla tavalla kuin ne teot ilman kiihoituspuheita syntyvät, ei niitä siveyssaarnoilla lopettaakaan taideta. Ne ovat tiedottoman, järkipuolisen luokkavihan tuloksia ja ehkäisemään ne pystyy ainoastaan itsetietoinen, järkiperäinen luokkaviha. Ja se viha ei suinkaan ole mitään pahaa, kuten porvariston puolelta väärillä esimerkeillä todistaa koetetaan, vaan se on hyve. Sillä se luokkaviha kohdistuu olevalaiseen, puutetta, kärsimystä ja pahaa syn-

nyttävään *järjestelmään* ja tunnustaa aina, kuten jo edellä mainittiin, että järjestelmää edustavat henkilöt eivät tämän vihan piiriin kuulu, koska heidän toimintansa on vain järjestelmän voiman pakollista toteuttamista. Luokkaviha on sentakia laadultaan pyhää, jumalaista vihaa, joka kiroaa ja hävittää tahtoo kurjuuden, raakuuden, tietämättömyyden lähteet perin pohjiaan myöten.

Tavattoman tärkeätä on sekä yhteisedun että yhteiskunnankin edun kannalta, että itse-tiedoton järjettömyyksiin purkautuva luokkaviha, jonka jollain tavalla välttämättömästi on purkautuminen, johdetaan järkipäiseen uomaan, missä se vain hyödyttää sekä yhteisetua että yhteiskunnan etua. Mikään muu ei tätä kykene tekemään kuin köyhälistön luja järjestö luokkataistelua varten, joka sekin on taloudellisten olojen luoma välttämättömyys. Kysymyksessä vain sitten on, millä tavalla tämä järjestö on luotava ja mikä muoto luonnollisimmin ja käytännöllisimmin taipuu luokkataistelun pyörteissä liikuteltavaksi.

Luokkataistelun ilmenemis- muotoja.

Edellä on jo kyllin paljon puhuttu siitä luokkataistelun muodosta, joka meillä tätä nykyä esiintyy parlamenttitoiminnassa ja reformiharrastuksena. Siitä ei siis tässä enää

ole tarvis mitään toistaa. Sen sijaan on tärkeätä tarkastaa luokkataistelun eri muotoja käytännöllisessä arkielämässä, jossa se eniten silmäänpistäväänä esiintyy *ammattikuntaliikkeenä*. Mutta ennenkuin tätä päämuotoa tarkastellaan, on syytä koettaa selventää erästä toista luokkataistelun ilmenemismuotoa, josta aikoinaan liian paljon toivottiin.

Se on *osuustoiminta*.

Siitä on nyt jo melkoisesti kokemuksia meidänkin maassamme ja samoin kuin jo aikaisemmin ulkomailla voidaan ne kokemukset keskittää laajaan kaksihaaraiseen sääntöön: tuotanto-osuuskunnat eivät yleensä menesty, kulutusosuuskunnat yleensä menestyvät. Ja syyt ovat hyvin yksinkertaiset. Tuotanto-osuuskunta kohdistaa vapaassa kilpailussa voimansa aivan liian ylivoimaista vihollista, yhteiskunnallisen tuotannon omistajaluokkaa vastaan, eikä sillä tietenkään voi olla edellytyksiä siinä kilpailussa pinnalla pysyä. Sillä aivan luonnollista ja inhimillistä on, että tuotanto-osuuskunnissa melkein aina pääsee sellainen mielipide valtaan, että sen pitää asianomaisille osuusmiehille taata paremmat työskentelyehdot kuin mitä tavallinen kapitalisti tarjoo. Eikä sellaisesta voi muuta tulosta olla kuin että sen tuotteet tulevat kalliimmiksi kuin kapitalistin, joka helposti silloin pitää markkinoilla puolensa. Jos taas tätä mielipidettä tuotanto-osuuskunnassa tahdotaan tukahuttaa, syntyy tietysti heti ajatus, että mitäpä ihmeen hyötyä sitten

on koko osuuskunnasta. Eikä järkevästi hetkellisiä etuja punniten voi muuta vastausta löytää kuin että ilmaista vaivannäköä siitä vain on, ja seuraus on sängen pian se, että palataan yksityisten palkkatyöhön. — Aivan toisin on kulutusosuuskuntien laita, sillä ne eivät pyrikään taistemaan tuotannon omistajaluokan kanssa, vaan päinvastoin toimivat sen luokan etujen mukaan omia tarkoituksperiänsäkin tavoittaessaan. Kulutusosuuskuntain vihollisena on välikäsiluokka, kauppiaat ja asioitsijat, jotka ovat tehneet itsensä tärkeiksi tunkeutumalla tuotannon omistajain ja kuluttajain välille. Kulutusosuuskunnat pyrkivät raivaamaan tämän luokan tieltä pois, eikä tuotannon omistajalla voi olla muuta kuin sulaa etua siitä, että pääsevät lähempiin tekemisiin itse kuluttajain kanssa. Kulutusosuuskunnilla on siis kaikki menestymisen mahdollisuudet ainakin niin kauan kuin tuotannon omistajat eivät hoksaa tai halua astua itse niidenkin sijaan, se on, ruveta itse välittömästi tuotteitaan tarjoamaan kuluttajille, kuten jo monin paikoin ovat alkaneet. Missä näin tapahtuu, siellä on kulutusosuuskuntakin jotenkin hyödytön, koska sen on mahdotonta silloin enää mitään erikoisetuja kuluttajille myöntää.

Osuustoiminta menestyksellisenä kulutus-toimintanakin on siis riippuvainen tuotannon omistajista, ja sen menestys lieneekin vain aiheutunut siitä, että se samalla ajaa tuotannon omistajain kuin kuluttajainkin etua. Ei

ole käytännössä vielä pystytty osottamaan, että osuustoiminnan kautta muuta etua voitettaisiin kuin välikäsien poistamista, eikä se siis kelpaa taisteluaseeksi tuottavan luokan ja tuotantoa omistavan luokan välisessä luokkataistelussa. Melkein kaikkialla, missä osuustoimintaa on tälle uralle koetettu johdattaa, lienevät yritykset menneet myttyyn, yksinkertaisesti siitä syystä, että kuluttajain voimilla ei tuotannollista osuustoimintaa voi saada niin mahtavaksi, että se vallitsisi kapitalistisia tuotantoliikkeitä.

Mutta vaikka näin on asian laita, ei osuustoiminta-aatos siltä ole mikään hylättävä. Sen toimintamahdollisuuksiahan ei läheskään tyhjentävästi vielä tunneta, eikä varsinkaan tiedetä sen sulautumisedellytyksiä niissä olosuhteissa, jotka kapitalistisen tuotantomuodon raunioille rakentuvat. Vaikka siis toistaiseksi täytyykin etsiä luokkataistelun yhteiskunnallisia muotoja muualta, voi osuustoiminta kehittyessään luoda itsestään aivan uusia tärkeitä muotoja, joista ei vielä ole aavistustakaan.

Luokkataistelun kehittyminen.

Tuotantoa omistava luokka on nyt kuitenkin se rintama, jota vastaan luokkataistelun päähyökkäys on kohdistettava. Se luokka on varsinainen riistäjäluokka, yhteiskunnan loiseläjä, joka yhteiskunnalle mitään hyötyä

tuottamatta, itsellensä imee suurimman hyödyn yhteiskunnallisesta tuotannosta*). Tämän saman luokan riistämisen mahdollisuus riippuu köyhälistön kurjuudesta, ja siksi sen luokan vaikutus on kaikkein vaarallisinta köyhälistön tilan parantamispyrkimyksille. Sen etu määrää oikeus- ja kohtuuskäsitykset koko yläluokassa, johon kuuluvaksi itsensä vielä nyt lukevat melkein kaikki henkiset tuottajat, osaksi inhimillisestä turhamielisyydestä — sillä eihän heidän taloudellinen asemansa aina ole tavallisen palkkaorjan asemaa parempi — osaksi verraten hyvästä toimeentulosta, jota — tietysti ihan väärin — pelkäävät sosialistisen liikkeen pyrkivän huonontamaan. Tällaiset käsitykset, jotka ovat sitäkin turmiollisempia, kun ne tavallisesti laskevat tuotannon omistajaherrain edut

---

*) Tässä lienee taas tarpeellista hiukan käsitteitä tässä asiassa selventää. Omistavalla luokalla ymmärretään yksinomaan sitä, joka todella ei tee mitään yhteiskuntaa hyödyttävää työtä, vaan elää kuponkiensa leikkauksella. Sillä ei kuitenkaan ole sanottu, ettei omistavan luokan jäsenissä olisi sellaisia, jotka yhteiskunnallista työtä suorittavat. Päinvastoin varsinkin meidän pienissä oloissamme ovat puhdasveriset kapitalistit verraten harvinaisia; omistavassa luokassa on lukuisasti hyödyllistä työtä tekeviä, jotka siitä työstään saavat palkan. Kokonaan eri asia on, että se palkka useinkaan ei ole missään kohtuullisessa suhteessa työn hyödyllisyyteen. Omistavasta luokasta puhuttaessa tarkoitetaan tietysti sen luokan kuponkien leikkaamisominaisuutta ja riistämistä sitä leikkaamista sekä sen luokan kohtuuttomia, työn tärkeyteen ja laatuun nähden aivan suunnattomia palkkioita.

samoiksi kuin koko yhteiskunnan tuotannon etu, ovat tietysti omansa luomaan ihan väärät arvosteluperusteet työväen vaatimuksille. Ja sentakia niin usein kuullaan sellaisia peräti vääriä ja yksipuolisen harkinnan tuottamia väitteitä, että työväestön vaatimukset ovat mitä suurimpana kiusauksena maan tuotannolle, kun ne muka ehkäisevät yritteliäisyyttä, lamauttavat liikettä ja vaikuttavat kotimaisen teollisuuden alakynteen joutumisesta kilpailussa ulkolaisen kanssa. Vaikkapa nämä väitteet olisivat tosiakin — edellytys, jonka kansantalous on aikoja kuolemaan tuominnut — ei siitä suinkaan seuraisi, että työväestön tulisi vaatimuksiansa peruuttaa. Sillä ken vain kykenee tuotannon omistajaherrain etujen vaikutuspiiristä irtautumaan ja katselemaan asiaa puolueettoman kannalta, ymmärtää helposti, että työväestön *velvollisuutena* ei suinkaan ole ostaa omilla kärsimyksillään voitto-osinkoja tuotannon omistajille, vaan on sen *oikeutena* koettaa päästä näistä osingoista osalliseksi niin paljon kuin suinkin kykenee. Jos tästä seurauksena todellakin olisi se, että kapitalistit eivät haluaisi sijoittaa rahojansa tuotantoyrityksiin, merkitsisi se vain, että se luokka olisi jo kykenemätön tuotantoa omistamaankin ja että yhteiskunnan kiireimmiten olisi sen paikka korvattava. Mutta tuskinpa herroja kapitalisteja näin pitkälle menevä johdonmukaisuus juuri miellyttää!

Asian laita on nyt kuitenkin sillä tavalla,

että mitä enemmän tuotanto luonteeltaan — vaikkakaan ei omistukseltaan — muuttuu yhteiskunnalliseksi, sitä selvemmäksi käy se tosiseikka, että tuotannossa ei omistajaluokka ole pienimpänäkään tekijänä. Sen asema on vain samaa kuin lampuotin tai pehtoorin taikka isännöitsijän, jonka täytyy olla varsinaiselle isännälle, yhteiskunnalle, tilivelvollinen. Aivan samalla tavalla kuin lampuotin, pehtoorin tai isännöitsijän asema on jotta-kuinkin hatara, jos hän omaisuutta hutiloiden hoitelee, aivan samoin on tuotannon omistajain asemakin käsitettävä yhteiskunnan suhteen. Ellei tuotanto heidän hallussaan tuota sellaisia tuloksia yhteiskunnalle kuin se tuottaa voi, täytyy yhteiskunnan joko vaihtaa pehtooria tai isännöitsijää taikka ruveta itse tuotantoa hoitamaan, kun vaihtamisesta ei itsestään ymmärrettävistä syistä voi apua olla. Eikä nykyisestä omistajaluokasta muuta sanoa voi kuin että sen hoito jo on perin kurjaa, koskapa yhteiskunnan enemmistö tuotannosta niin peräti niukasti hyötyy.

Tämä omistava luokka on nyt kuitenkin toisena asian osaisena luokkataistelussa, jonka purkaukset tuotannon kehittyessä käyvät yhä tuntuvimmiksi. Niissä purkauksissa eivät lopulta enää yksinomaan kärsi taistelijat, koska kumpikin, varsinkin omistava puoli ymmärtää nylkeä sotakustannukset kuluttajajoukolta, suurelta yleisöltä, kansalta. Minkä enemmän työväestö itsellensä etuja voittaa,

sen raskaammiksi käyvät kaikkinaiset elämissen tarpeet kansalle, kuluttajajoukolle, jolta omistava luokka hinnan kiskoo sitä silmällä pitäen, että sen liikevoitto ei pienene. Alati lisääntyvät elämän mukavuusvaatimukset vaikuttavat sen, että työväestön vaatimuksetkin alati kohoavat, eli siis, että kuluttajajoukko saa maksaa enemmän tarpeistaan. Teknilliset parannukset jälleen, jotka „säästävät työtä“, vähentävät kuluttajain joukkoa työväen keskuudessa, jonka vuoksi omistavan luokan verotus sitäkin raskaampana jakaantuu työväestöön kuulumattomain luokkain niskoille. Kun tietoisuus siitä, että yhteiskunnan omistava loiseläjäin joukko ei mitään tuotannossa hyödytä, mutta kuitenkin tuotannosta suurimman osan itsellensä korjaa, alati kasvaa, täytyy sen tietoisuuden kypsyttää vakaumusta, että kuluttajilla ja työntekijöillä, se on, yhteiskunnalla, on oikeus ja ylvollisuus tämä vaarallinen omistus lopettaa ja ottaa se omaan huostaansa.

Tämä tietoisuus ei kuitenkaan sellaisenaan pysty tuotantomuotoa muuttamaan, yhtä vähän kuin minkään teoriain voimallakaan pystytään uutta yhteiskuntaa luomaan. Tuotantovoimat kehittyvät teorioista ja käsityksistä vähääkään välittämättä omaan suuntaansa, ja kaikellaiset keinotekoiset yrittelmät niiden voimain vallitsemiseksi elävät vain rikki murskaantuakseen, elleivät ole niiden voimain kanssa sopusoinnussa. Mutta se tietoisuus antaa kuitenkin yhä enemmän voi-

maa köyhälistön luokkataistelulle omistavaa luokkaa vastaan. Köyhälistö voi alati kohottaa vaatimuksiansa ja lopulta päästä vaatimustensa huipulle: työn tulokset työn tekijöille! Sen saavuttamiseksi on vielä monet taistelut kestettävä, monet tappiot kärsittävä, mutta kun sitä päämäärää lähenemään ruvetaan, tapahtuivatpa taistelut sitte kanuunainjyskeessä ja kuularuiskujen rätinässä taikka jättiläismäisten lakkojen ja sulkujen järjestyksessä koko tuotannon perustuksia, silloin käy tuotannon omistajain ammatti yhä vähemmän kannattavaksi, koska se ammatti yhä vähemmän tuottaa. Omistava luokka ei siis luonnettansa menetä siten, että ne tai nämä tuotannon osto- ja lunastusteorioiden käytännössä toteutetaan — sellainen „kumoushan“ edellyttäisi saman tuotantomuodon yhä edelleen voimassa pysymistä — eikä liioin se tulos ole saavutettavissa jonkun määrätyn „viimeisen taistelun“ yhtäkkisen voiton kautta. Se tulos kypsyy luokkataistelun alati paisuessa ja luultavasti monilla muodoilla jyristessä, kypsyy hiljalleen ja varmasti, aivan samalla tavalla kuin kasvi varrellansa vahvistuu, lehrensä levittää ja kukkaan puhkeaa. Uudet tuotantomuodot astuvat tätä tahtia noudattaen vanhojen tilalle, ja tuotannon omistajain luokka häviää samalla muotoa, ränsistellen ja maatuen, samoinkuin kapitalistisen tuotantomuodon kypsyessä ränsistyi ja maatui feodaliaateliston kerran niin mahtava luokka. Ja uudet yhteiskuntamuodot sukeltautuvat

tuotantomuodon muuttuessa samoin esille, työntäen tieltään vanhoiksi ja mahdottomiksi käyneet.

Mutta vaikka tämän kehitysprosessin *suurpiirteet* historiallisten kokemusten mukaan voidaanakin jotenkin tarkalleen määritellä tällä tavalla alati, täsmällisesti ja vastustamattomasti eteneviksi, aivan kuin jättiläismäisten jäälauttain kulku keväisissä pohjolan joissa, ei se kuitenkaan edellytä, että kehitys pikku-piirteissään, jokapäiväisessä arkielämässä yhtä täsmällisesti ja vastustamattomasti kulkee. Päinvastoin täytyy odottaa vastustusvoimain rakentavan toisinaan sangen voimakkaita, jopa melkein läpäisemättömiä esteitä kehityksen tielle, ja juuri se seikka saa paisumaan luokkataistelun aallokon niin korkealle, että tavattomia tappioita ja vahinkoja on sen purkauksista seurauksena. Mikään muu ei näitä tappioita ja vahinkoja lieventämään pysty kuin kehityksen kulkua mahdollisimman paljon auttava voima, sellainen voima, joka vastamyrskyt pystyy lannistamaan ilman tuhoisia taisteluita. Järkiperaisellä työllä on siinä suhteessa paljon mahdollisuuksia; paljon voimaa on olemassa tätä varten, kun se voima vain osataan oikealla tavalla kerätä ja oikealla tavalla järjestää.

Ammattikuntaliike luokkataistelussa.

Mutta tällöin ei enää ole kysymys siitä voimasta, joka kerran kolmivuotisina ajan-

jaksoina voidaan kerätä vaaliurnain ympärille ja jota sosialistinen toiminta meidän maassamme on melkein yksinomaan koettanut kehittää. Vaan tällöin tarvitaan sitä voimaa, jolla välittömästi on ja voi olla mahdollisimman tuntuva vaikutus tuotannossa. Se piiri, jonka sisälle tämä voima on kerätävä, on jo valmiiksi luotuna *ammattikuntaliikkeessä*, joka nykyään on tuotantoelämässä pääasiallisena luokkataistelun ilmenemismuotona. Nykyaikainen ammattikuntaliikehän on puhtaasti luokkataistelun tuote. Englantia pidetään sen kotimaana, ja siellä se syntyi juuri siitä seikasta, että porvariston vallattua parlamentin, Englannin yhteiskuntaelämän keskuksen, työtä tekevä luokka ei sieltä enää saanut apua yhteiskunnan valtaloukaksi kohonneita porvarisriistäjiä vastaan, kuten se ennen oli tottunut saamaan. Ammattikunnat olivat työväestön suojelusrintamana riistäjiä vastaan, joilla hyökkäystensä tukena nyt oli yhteiskunnankin voima. Mutta olosuhteitten muuttuessa ja ammattikuntain hitaasti alaa voittaessa, muodostuivat ne vähitellen ryhmäitsekkyyttä ajaviksi yhteyksiksi, koska sellainen toiminta näytti paremmin voivan taata yksityisille tuottajaryhmille etuja. Seurauksena tästä oli, että tarkoin suljetut ammattikunnat muodostivat luokan luokan keskuudessa ja että niiden ulkopuolelle jäänyt köyhälistö joutui ihan turvattomana riistäjille alttiiksi. Tällaisten ammattikuntain kehittymismahdollisuudella on kuitenkin rajansa, ja

sentakia nyt jo olosuhteitten pakosta ammattikuntaliike kotimaassaan Englannissakin, missä sen kuitenkin on ylistetty olevan kaikkein „järkevintä“, se on, taantumuksellisinta, alkaa palautua luokkataistelun kannalle. Yksityisellä ja itsekkäällä ryhmätoiminnalla on siellä päästy mahdollisuuksien huipulle, ja nyt saadaan havaita, että yksityinen ammattiryhmä sittenkin on liian heikko vastustamaan yhä keskittyvän kapitalin kiristysyrityksiä. Täytyy sentakia turvautua luokkatoimintaan.

Aivan luonnollista onkin, että pieniin ammattiryhmiin tai toisistaan erillään oleviin liittoihin pirstoutunut taloudellinen toiminta edustaa vain pientä murto-osaa siitä voimasta, mikä työväestöllä hallussansa on tuotanto-haaroittain järjestyittäessä yhtenäiseen luokkatoimintaan. Totta kyllä on, että kehityksen eteenpäin kulkiessa joskus näyttää siltä kuin pieni ryhmätoiminta olisi asianomaiselle ryhmälle edullisempaa kuin yhteinen luokkatoiminta. Pieni, hyvin järjestynyt ja ammattitaitoista väkeä käsittävä ammattikunta ei useinkaan voi havaita mitään hyötyvänsä siitä, että liittyy suurempain, ammattitaidotonta väkeä käsittäväin ryhmien kanssa yhteyteen, koska sen omalla ammattialalla isännistön on mahdotonta ilman heitä toimeen tulla, jota ei voi sanoa ammattitaidottomain työoloista. Muutamat onnistuneet pikku lakot ovat omiansa heitä tässä käsityksessä varmentamaan, ja kun oma etu kuitenkin aina voittaa ihanteelliset käsitykset yhteenkuuluvaisuustunteesta ja sitä-

paitsi inhimillinen pikku ylpeyskin pakottaa ammattitaitoista miestä pitämään itseänsä pykälää korkeammalla olevana ammattitaidontonta, on seurauksena se, että vastenmielisesti kohdellaan läheisempää yhtenäisyyttä tarkoittavia toimenpiteitä. Meidän maassammekin on sangen kuvaavia todistuksia tällaisesta asiain tilasta.

Jos sellainen käsitys olisi oikea, ei sille todellakaan mitään mahtaisi. Sillä huolimatta kaikista korupuheista, eivät ihanteelliset n. s. vakaumukset ihmisjoukkojen toimintaa määrää, elleivät ne ole yhteydessä oman edun kanssa. Luokkatietoisuudesta ja köyhälistön yhteenkuuluvaisuustunteesta saadaan saarnata vaikka miten pitkiä epistoloita eikä niillä ole pienintäkään vaikutusta tarkoitettuun suuntaan, ellei oma etu tule siinä avuksi. Mutta asia nyt onkin niin, että ylläkerrottu käsitys lähemmän yhtenäisyyden tarpeettomuudesta vain näyttää oikealta, mutta ei se suinkaan oikea ole. Pieni, hyvin järjestynyt ja ammattitaitoinen ryhmä voi menestyä yksityisissä hommissaan vain sangen rajoitetussa määrässä. Heti kun isännistö myöskin älyää järjestymisen hyödyn taikka kun tuotannollinen kehitys on sen vussin jaksonsa sivu vaeltanut, jolloin sellainen toiminta voi ryhmää hyödyttää, ovat ryhmän mahdollisuudet lopussa, ja sen on turvautuminen ennen vastenmielisesti kohtelevansa yhtenäisyyspyrkimykseen. Mutta sitäkään totuutta ei taida kannattaa asianomaisille saarnata, koska tällainen

ryhmä aina on peräti itsepintaisen nyrkki-tappelijan kaltainen: ei usko häviävänsä, ennenkuin aina saapi selkäänsä. Samoin käy tällaisten ammattikuntien; katkerain tappioiden kautta saavat kokea käsityksensä ontouden. Eikä siihen oikeastaan ole mitään sanomista, sillä sitä tietä totisesti luodaan vankempaa pohjaa kuin teoriain perusteella.

Mutta me elämme nyt jo sitä aikaa, jolloin useilla ammattikunnilla alkaa olla koko vahvasti tällaisia kokemuksia, ja pyrkimys eri ammattikuntain toisiinsa lähentämiseksi on sentakia jo hyvässä vauhdissa. Suurten, koko maata käsittävain liittojen perustaminen on ammattikuntaliikettä melkoisesti lähentänyt tätä tarkoituspäätä kohti ja sitä on viime vuonna perustettu Suomen Ammattijärjestö suuresti täydentänyt. Mutta se sama pyrkimys on tuottanut toisellaisiakin tuloksia, jotka eivät ole tarkoituksen mukaisia ja joista vielä varmasti saadaan peräytyäkin. Jos nimittäin tarkastellaan tätä nykyä niin paljon puheenainetta antanutta metallituotantoalaa esimerkiksi, niin havaitaan, että samalla tuotantalalla työskentelevät ammattilaiset ovat pirstoutuneet useaan liittoon, joiden keskinäiset suhteet eivät ole kovinkaan läheisiä. Samalla tavalla on asian laita rakennusalalla, liikennealalla ja niin edespäin. Mitä läheisimmässä vuorovaikutuksessa olevat ja samaan tuotantolaan kuuluvat ammattikunnat perustavat omat liittonsa vain sentakia, että toisessa ammatissa nyt on saatu tariffihinnat kohoa-

maan enemmän kuin toisissa, aivan kuin ei samaan järjestykseen sopisikaan eri tavalla palkattuja työntekijöitä. Tällaisen järjestyksimuodon perusteina nyt ovat tietysti juuri ylempänä mainitut käsitykset omasta edusta, jotka kehityksen edelleen kulkiessa kyllä kihnautuvat pois.

Köyhälistön yleisen edun kannalta katsoen on kyllä heti selvää, miten suurta voiman haaskausta tällaiset pikku liitot ovat. Aivan samalla tavalla kuin tuotannossakin pikku yritykset sulautuvat suuriin jättiläisyritykseen — vaikka sellaisten yritysten *omistus* osakkeitten kautta leviääkin melkein koko keskiluokkaan — siitä syystä että suurtuotanto aina on pikkutuotantoa edullisempaa, samalla tavalla myös työväestö paremmin puoliansa pitää suurjärjestöjen avulla kuin pienten. Ja tuotanto itse osottaa selvästi ne eri piirit, joiden mukaan järjestäytyminen tarkoituksen mukaisimmin tapahtua voi. Aivan luonnollista on, että eri ammattiteilla aina on olemassa yhteisiä etuja, jotka pakottavat erikoisia ammattiosastoja perustamaan ja edelleen kehittämään. Mutta ammattiosastojen vaikutuspiiristä astuttaessa ulos, ovat aivan toisellaiset järjestymisedellytykset vastassa. Ne eivät ole enää ammatillista, vaan taloudellista laatua, se on, silloin ei enää ole kysymyksessä tariffihinnottelu ja sen eteenpäin ajaminen, ei ole kysymyksessä yksityisen ammattiryhmän etu, vaan koko asianomaisella tuotantoalalla työskentelevän köyhän kansan moninaiset vaati-

mukset ja edut. Ja kun taas astutaan tämän tuotantoalankin piirin ulkopuolelle, päästään jälleen laveampaan maailmaan, jossa ajettava on koko köyhälistöluokan maallinen hyvinvointi.

Samassa määrässä kuin tuotanto keskittyy suurtuotannoksi, muodostuu omistavan luokan etuja ajamaan työnantajaliitot, jotka alustapitäen järjestyvät tuotannollisesti, se on, pitäen pääperusteena sitä että he ovat työnantajia ja sivuasiana, mitä työtä heillä kullakin on teetettävänä. Sama seikka vaikuttaa senkin, että lakko- ja sulkukysymys astuu paljon laajemmalle alalle kuin ennen, ei käsitä enää yhtä ammattia, vaan kokonaisia ammattiryhmiä, jotka samaan tuotantoalaan kuuluvat. Kun näin kerran käy, on luonnollista, että työväestön voiman tulee mahdollisimman tarkoin keskittyä vastakkaisen voiman päärintamaa kohti; eikä sitä mitenkään muuten voida toteuttaa kuin että pikku liitot sulavat yhteen suuriksi koko tuotantoalaa käsittäväksi järjestöksi ja kaikki nämä järjestöt taas yhteen sitoo koko maan tuotantoa käsittävä yhteisjärjestö. Silloin on todella saavutettu sellainen asema, jossa yksi on kaikkien ja kaikki yhden puolesta. Kevytmieliset, selvillä tappion enteillä alotetut taloudelliset taistelut käyvät tällöin yhä harvinaisemmiksi, mutta milloin taisteluun päätetään ryhtyä, on voitto jotenkin taattu taikka taistelu ainakin hyötyä tuottava. Lukuisain pikkuliittojen tilalla on tällöin kymmenkunta, suurjärjestöä,

joista jokainen pystyy samaan tuotantoalaan kuuluvien ammattikuntain eduista paljon paremmin huolta pitämään kuin nämä ammattikunnat yksin.

Tässä ei ole tarkoituksena lähteä yksityiskohdittain selvittämään tällaisten luokkataistelun pohjalle rakennettujen tuotantojärjestöjen etevämyyttä tavallisessa merkityksessä käsitetyn ammattikuntaliikkeen rinnalla. Sillä tämän järjestäytymisen etevämyys ei *pääasiassa* ole siinä, että sen avulla entistä voimakkaammin voidaan torjua tuotannon omistajain kiristämisyriä ja saavuttaa aineellisia etuja palkkatyössä. Ammattikuntaliikkeen tehtäväksi on kyllä tahdottu käsittää vain tällainen toiminta, ja kuullaanpa joskus väitettävän, että se liike on jo kulkenut huippukohtansa ohi ja elää nyt jo elämänsä ehtoopuolta. Sellainen käsitys voi kuitenkin lähteä ainoastaan lakien ihailijan luonnottomasta — etten sanoisi päättömästä — innostuksesta, sillä ellei juuri ammattikuntaliikkeen luomalle pohjalle synny tuotantovoimia järjestävää laitosta, niin mistä se yhteiskunnassa on löydettävissä? Valtiostako komiteoineen, asetuksineen, kaavoineen? Se olisi jo toki liiallista jumalanpalvelusta tälle korkeutensa suhteen huippuunsa kohonneelle laitokselle, joka on syntynytkin vain yksityistä rosvoomistusta ylläpitämään.

Taloudellisella järjestymisellä taas on se verraton etu, että se tarpeeksi kehityttyään *valtitsee koko tuotantoa*. Se käsittää sen

elävän voiman, joka tuotantokoneiston käyntiin panee, ja mitä tarkoituksen mukaisemmaksi se ajan kuluessa paisuu, sitä enemmän on pakko ottaa sen mielipiteet lukuun maan tuotannollisissa asioissa. Eikä vain tuotannollisissa. Tuotantohan on se voima, joka yhteiskuntaa varsinaisesti koossa pitää, josta yhteiskunnan kaikinajiset eri piirteet riippuvat. Tarpeeksi voimakkaaksi kehityttyään ja sen kautta yhä enemmän päästyänsä tuotantoa vallitsemaan, köyhälistön tuotannollinen järjestö pääsee sitä tietä siis myös vallitsemaan yhteiskunnan eri laitoksia, olemaan varsinaisena tukena ja pakottavana voimana sille kumousliikkeelle, joka yhteiskunnallisia muotoja kansanvaltaistuttaa. Tällä tavalla alati kasvavan voimansa avulla se suuresti pystyy lieventämään kumousaikakauden vahinkoa ja vauriota synnyttäviä myrskyjä. Ja mistäpä muualta kuin juuri tuotantojärjestöistä ovat löydettävissä ne muodot, jotka kumouksen kautta syntyneen uuden yhteiskunnan voimia vastaavat? Juuri eri tuotantohaaroja vastaavat järjestöthän sisältävät ne ainekset, jotka tuotantovoimia käyttää taitavat. Kukapa siis paremmin kuin ne pystyisi uudessa yhteiskunnassa luomaan ne laitokset, jotka kaavoihinsa kangistuneita ministeristöjä ja hallituksen „toimituskuntia“ vastaavat?

Sosialistisen liikkeen valtiollinen toiminta on meillä saanut hyvän joukon yli neljännes

miljonan nousevan ihmisjoukon kerääntymään sosialistisen vaaliohjelman ympärille. Mitkä ovat olleet ne vaikuttimet, jotka ovat saaneet suurimman prosentin tästä joukosta äänestämään sosialidemokrateja eduskuntaan? Onko se ollut maanvuokra-asia taikka viljelyspakon toivo? Taikka kunnallinen äänioikeusko ja vanhuuden vakuutus? Niitä on paljon, jotka vahvasti näin uskovat. Minä en sitä usko. En voi uskoa sitä senkään takia, että jos niin olisi, niin sosialistinen liike Suomessa ei siinä tapauksessa juuri muuta olisi kuin tyhjää täyteen puhallettu saippuakupla, valmis hajoamaan pienestäkin kosketuksesta. Sillä kuten sanottu, näistä reformeista ei ole eikä voi olla sitä tulosta, mitä niistä niin suurella äänellä toivottu on, ja jos vain sen toivon nojassa meidän äänestäjäjoukkomme on sosialistista, saamme sille sanoa hyvästit sangen pian — selville käytyä, ettemme me tai oikeastaan ne reformit pystykään sitä toivoa täyttämään.

Mutta minä en luulekaan, että meikäläinen varsinainen äänestäjäjoukko sosialidemokrateja äänestäissään olisi erityisesti äänestänyt viljelyspakkoa taikka vanhuuden vakuutusta. Päinvastoin olen siinä varmassa uskossa, että se äänestäminen on tapahtunut luokkavaiston ohjauksesta ja *yhteiskunnallisen kumouksen* puolesta. Tarjolla on toisella puolen ollut riistäjäin edustajia, toisella omia edustajia, ja se joukko on äänestänyt omiansa sillä mielellä, että siltä puolen se

vapautus riistonalaisuudesta tulee, jos tulee. Ja jos se joukko kokea saa, että eipähän ollutkaan siitä tempusta toivottua hyötyä, niin ei se kokemus sitä silti aja porvari-riistäjien listoja äänestämään. Ei, meidän äänestäjäjoukkomme on kumouksellisempaa kuin sosialistinen liike meillä, ja kun se saa kokea reformitoiminnan toivottomuuden, vaatii se itsellensä toisellaisia toimintamuotoja, sellaisia, jotka arkielämän jokapäiväistä luokkataistelua vastaavat.

Ja ajatellessa, että tällainen neljännes miljonan suuruinen raatajajoukko on taloudellisesti järjestynyttä, on järjestynyt tuotannon eri aloja käsittäviin ja vallitseviin osastoihinsa, jotka kaikki yhteen liittää järkiperäinen luokkataistelu ja ylväs, jumalainen ja pyhä luokkaviha orjuuttavia tuotanto-oloja kohtaan — tätä ajatellessa tuntuu niin peräti kääpiömäiseltä se menettely, että joku mieskymmen lähetetään kuukausmääräksi kinastelemaan ja riitelemään porvariskourallisen kanssa pykälisiä, lauseista ja sanoista, jotka oikeastaan tarkoittavat vain perin perältäkin sulkujen rakentamista tämän joukon vaatimuksille. Eikö sen rinnalla paljon suuremmoisempaa ole, että vaivat ja varat uhrataan joukkojen taloudelliselle järjestymiselle ja sitä tietä kasvatetaan kumouksellinen luokka, jolla on kylliksi voimaa, ei pyytää eikä vaatia, vaan *ottaa* oikeutensa? Eihän silti tarvitse lain-säädännöllistä toimintaa hyljätä, joutaahan sitä siitä joukosta aina joku kymmenen edus-

kunnassakin istumaan. Mutta tarvitseeko nyt sitä kohti päätoiminta suunnata? Eikö sitä vaalihommaa voisi jättää yksinkertaiseksi luokkavelvollisuudeksi ilman agitaattoreita ja väittelykokouksia sekä varain uhrauksia? Ja kohdistaa päätarmo voimakkaalle valistus-työlle ja taloudelliselle järjestäytymiselle?

